

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK
HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

HÄLSO- OCH SJUKVÅRDEN VID MARINEN

1923 $\frac{1}{10}$ — $\frac{30}{9}$ 1924

AV

MARINÖVERLÄKAREN

STOCKHOLM 1924
ISAAC MARCUS' BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG

INLEDNING

TILL

Hälso- och sjukvården vid marinen / Marinöverläkaren. – Stockholm, 1912-1943. - (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1911/12-1942.

1911/12-1942 med innehållsförteckning på franska. – 1911/12-1912/13 även med sammanfattning på franska.

Föregångare:

Bidrag till Sveriges officiella statistik. K, Hälso- och sjukvården. 1, Sundhetskollégii underdåniga berättelse för år ... – Stockholm : Norstedt, 1864-1912. - Sundhetskollégium ersattes 1879 av Medicinalstyrelsen. Täckningsår: 1861-1910 = Ny följd 1-50.

Efterföljare:

Hälso- och sjukvård vid försvaret / Försvarets sjukvårdsförvaltning. – Stockholm : 1944–1970. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1943-1969.

Årg. 1943-1944 med titel: Hälso- och sjukvård vid försvaret och veterinärvård vid armén.

Översiktspublikation:

Historisk statistik för Sverige. Statistiska översiktstabeller : utöver i del I och del II publicerade t.o.m. år 1950 / Statistiska centralbyrån. – Stockholm, 1960.

Tab. 157. Militära sjukvården 1903-1947.

Hälso- och sjukvården vid marinen. 1923 1/10-30/9 1924. – (Sveriges officiella statistik).
Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) 2011.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK
HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

HÄLSO- OCH SJUKVÅRDEN VID MARINEN

1923 $\frac{1}{10}$ — $\frac{30}{9}$ 1924

AV

MARINÖVERLÄKAREN

STOCKHOLM 1924
ISAAC MARCUS' BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

A. Berättelse.

	Sid.
1. Läkarpersonalen	8
2. Sjukvårdspersonalen	9
3. Sjukvårdslokalerna	10
4. Sjukvårdsmaterielen	10
5. De sanitära förhållandena i land	10
6. De sanitära förhållandena till sjöss	13
7. Organisationsfrågor	21
8. Sjukligheten på flottans stationer	22
9. Verksamheten å flottans sjukhus	24
10. Sjukligheten ombord	24
11. Sjukligheten vid kustartilleriet	25
12. Tandvården	27

B. Tabeller.

Tab. 1 a. Sjukligheten å stationerna inom flottans stam (officerare, civilmilitära, underofficerare och manskap)	30
> 1 b. Sjukligheten bland daglönare vid flottans stationer	30
> 2. Sjukligheten bland värnpliktiga vid flottans stationer	31
> 3 a. De viktigaste sjukdomsgrupperna bland flottans stam och beväring å stationerna	31
> 3 b. De viktigaste sjukdomsgrupperna bland daglönare vid flottans stationer.....	32
> 4. Döda och dödsorsaker vid flottans stationer (daglönare undantagna)	33
> 5 a. Avskedade tillhörande stammen på grund av sjukdom och yttre skador vid flottan	33
> 5 b. Till krigstjänst oförmögna värnpliktiga på grund av sjukdom och yttre skador vid flottan	33
> 6 a. Vårdade vid flottans sjukhus i Karlskrona, medicinska avdelningen.....	34
> 6 b. Vårdade vid flottans sjukhus i Karlskrona, kirurgiska avdelningen	39
> 7 a. Uppgift från flottans sjukhus i Karlskrona angående operativt behandlade sjukdomsfall och utförda operationer å intagna patienter	43
> 7 b. Uppgift från flottans sjukhus i Karlskrona angående operativt behandlade sjukdomsfall och utförda operationer å polikliniskt behandlade patienter...	46
> 8. Sjukligheten å flottans övningsexpeditioner	47
> 9. De viktigaste sjukdomsgrupperna under flottans övningsexpeditioner	48
> 10. Sjukligheten inom kustartilleriets stam	50
> 11. Sjukligheten bland värnpliktiga vid kustartilleriet	50
> 12. De viktigaste sjukdomsgrupperna bland kustartilleriets stam och beväring	51
> 13. Döda och dödsorsaker vid kustartilleriet	52
> 14 a. Avskedade tillhörande stammen på grund av sjukdom och yttre skador vid kustartilleriet.....	52
> 14 b. Till krigstjänst oförmögna värnpliktiga på grund av sjukdom och yttre skador vid kustartilleriet	52
> 15. Revaccinationen år 1923.....	53
> 16. Tandvården.....	53
> 17. Allmän sammanställning av sjukligheten och sjukdomarna vid marinen	54

C. Bilaga.

Anvisningar för fartygsläkare vid expeditioner till avlägsna farvatten av *Mats Hæger*... 63

TABLE DES MATIÈRES

A. Rapport.

	Pag.
1. Les médecins	8
2. Les infirmiers	9
3. Les locaux du service de santé	10
4. Le matériel de santé	10
5. Les conditions d'hygiène à terre	10
6. Les conditions d'hygiène à bord	13
7. Des cas d'organisation	21
8. Les maladies dans les stations de la flotte	22
9. L'activité dans l'hôpital maritime	24
10. Les maladies à bord	24
11. Les maladies dans l'artillerie de côtes	25
12. Les soins dentaires	27

B. Tableaux.

Tabl. 1 a. Les malades dans les stations parmi les corps de la flotte (officiers, assimilés, sous-officiers et marins)	30
» 1 b. Les malades parmi les ouvriers des arsenaux de la flotte	30
» 2. Les malades dans les stations parmi les conscrits de la flotte	31
» 3 a. Les principaux groupes de maladies parmi les corps de la flotte et les conscrits dans les stations	31
» 3 b. Les principaux groupes de maladies parmi les ouvriers des arsenaux	32
» 4. Mortalité et causes de décès dans la flotte (ouvriers des arsenaux exceptés)	33
» 5 a. Réformés des corps de la flotte pour cause de maladie ou de traumatisme externe	33
» 5 b. Réformés des conscrits de la flotte pour cause de maladie ou de traumatisme externe	33
» 6 a. Les malades de l'hôpital de la flotte à Karlskrona, section médicale	34
» 6 b. Les malades de l'hôpital de la flotte à Karlskrona, section chirurgicale ...	39
» 7 a. Relevé de l'hôpital de la flotte à Karlskrona concernant les opérations sur les malades entrés	43
» 7 b. Relevé de l'hôpital de la flotte à Karlskrona concernant les opérations sur les malades pas entrés	46
» 8. Les malades etc. à bord	47
» 9. Les principaux groupes de maladies à bord	48
» 10. Les malades parmi les corps de l'artillerie de côtes	50
» 11. Les malades parmi les conscrits de l'artillerie de côtes	50
» 12. Les principaux groupes de maladies parmi les corps et les conscrits de l'artillerie de côtes	51
» 13. Mortalité et causes de décès dans les corps de l'artillerie de côtes	52
» 14 a. Réformés des corps de l'artillerie de côtes pour cause de maladie ou de traumatisme externe	52
» 14 b. Réformés des conscrits de l'artillerie de côtes pour cause de maladie ou de traumatisme externe	52
» 15. La revaccination l'an 1923	53
» 16. Les soins dentaires	53
» 17. Relevé général des malades et des maladies dans la marine	54

C. Appendice.

Memorandum pour les médecins à bord des bâtiments dans les eaux étrangères par <i>Mats Hæger</i>	63
---	----

BERÄTTELSE

TILL KONUNGEN.

I enlighet med nådiga instruktionen för marinöverläkaren får jag härmed i underdånighet avgiva årsberättelse över hälso- och sjukvården vid marinen för tiden 1 oktober 1923—30 september 1924.

1. Läkarpersonalen.

Omsättningen inom marinläkarkårens personal under det tilläandagångna redovisningsåret framgår av följande tabell.

"Antal enl. stat och nåd. brev	Beställningar	Vakanta den 1 okt. 1923	Lediga genom avsked	Summa	Åter- besatta	Vakanta den 30 sept. 1924
1	Marinöverläkare	—	—	—	—	—
3	Förste marinläkare	—	—	—	—	—
13	Marinläkare av första graden	3	—	3	—	3
20	» » andra »	1	4	5	2	3
10	Marinläkarstipendiater	—	2	2	2	—
12	» » över stat	2	4	6	4	2
59	Summa	6	10	16	8	8

Den ena av de vakanta marinläkarbeställningarna av första graden är den för Hemsö fästning avsedda tjänsten, som med Eders Kungl. Maj:ts medgivande tills vidare hålles obesatt. De två övriga hava varit ledigförklarade men ej lockat sökande. Två marinläkarbeställningar av andra graden hava återbesatts från marinläkarkåren i flottans reserv, och tre voro vid redovisningsårets utgång förklarade till ansökan lediga. Två marinläkarstipendiatbefattningar över stat äro ej tillsatta.

Marinläkarkåren i flottans reserv räknade vid redovisningsårets slut sjuttiofem marinläkare och tio marinläkarstipendiater.

Fackutbildningskurs har ägt rum i Karlskrona den 3 januari—31 mars 1924 och har genomgått av tre marinläkarstipendiater över stat, två värnpliktiga läkare samt, efter särskilt nådigt medgivande, en marinläkarstipendiat på stat.

På grund av omsättningen bland marinläkarne av andra graden bliver marinläkarekurs nödvändig hösten 1925, och har marinförvaltningen av denna anledning gjort underdånig framställning om äskande av medel därtill hos riksdagen.

Ögonundersökningar och ögonbehandlingar på Stockholms station hava verkställts av en läkare vid marinläkarkåren i flottans reserv.

En marinläkare av andra graden har tjänstgjort dels i marinstaben för särskilt uppdrag, dels i marinöverläkarens expedition för utarbetande av bifogade "Anvisningar för fartygsläkare vid expeditioner till avlägsna farvatten".

För sjukhusläkaren å medicinska avdelningen av flottans sjukhus i Karlskrona har medgivande lämnats av vederbörande överläkare å sjukhuset S:t Göran i Stockholm till genomgående av specialutbildning i behandling av könssjukdomar.

En värnpliktig läkare har tjänstgjort å Karlskrona station och å kustartilleriets skjutskola, en annan 4 $\frac{1}{2}$ månader å Vaxholms fästning.

Beträffande läkartjänsterna å Karlskrona station anför förste läkaren därstädes följande.

”Uppdelningen på en kasernläkare och två distriktsläkare, som tillkom, innan den långa värnpliktstiden infördes, är numera icke ändamålsenlig. Enligt reglementet åligger det kasernläkaren att sköta dels sjömanskårens kasern med sjukrum, dels skeppsgossekåren med sjukrum och dels sjukreserven å varvet. Redan genom denna uppdelning av arbetet å tre olika platser blir arbetet betungande; därtill kommer, att den nutida sjukvården fordrar mycket ingående olikartade undersökningar på det stora antal man, som dagligen inställer sig till sjukmönstring samt att ett flertal olika yrkesgrupper av manskapet numera skola undersökas på lämplighet och tjänsteduglighet inom respektive yrkesgren allt efter de olika fordringar, som äro uppställda; vidare åligger det kasernläkaren att sköta undervisningen i hälso- och förbandslära såväl genom att hålla föreläsningar som att leda den praktiska utbildningen av de många olika grupper, som under året genomgå skolor och kurser å stationen; ytterligare har kasernläkaren att utföra det synnerligen ansvarsfulla arbetet att undersöka alla dem, som söka fast anställning, samt förrätta mönstringar med å stationen in- och uttryckande manskap. Till följd härav är arbetsbördan för kasernläkaren orimligt stor och bör snarast regleras på lämpligt sätt. För vinnande av detta önskemål synes mig härför, att de två distriktsläkarna böra åläggas vissa av de uppgifter, som nu tillkomma kasernläkaren, på så sätt att den ene av distriktsläkarna tillägges sjukvården i skeppsgossekåren och varvets sjukreserv och den andre förordnas att tillika tjänstgöra såsom 2:dre kasernläkare vid sjömanskåren.”

Vid den pågående omarbetningen av reglemente för marinen torde tillfälle erbjuda sig till ändring av nu gällande föreskrifter i riktning av arbetsbördans jämnare fördelning mellan stationernas kasern- och distriktsläkare.

2. Sjukvårdspersonalen.

Fastställda utbildningskurser hava hållits vid marinens olika sjukvårdsanstalter för 13 stamanställda och 11 värnpliktiga sjukvårdare.

Enligt till mig inkomna uppgifter har antalet värnpliktiga sjukvårdare, som inställt sig till tjänstgöring å marinens förläggningssorter, i år avsevärt understigit det antal, som stadgas i lantförsvarets generalorder B nr 1 den 2 januari 1924; så hava Karlskrona och Stockholms stationer vardera erhållit blott 3 värnpliktiga sjukvårdare i stället för 5 samt Vaxholms och Karlskrona kustartilleriregementen respektive 3 och 2 värnpliktiga sjukvårdare i stället för 9 och 8.

I näst föregående årsberättelse omförmäld ”Lärobok i hälso- och sjukvård för marinen” är under tryckning.

3. Sjukvårdslokalerna.

Å flottans sjukhus i Karlskrona har under årens lopp behov av ny fullständigare röntgenavdelning och utvidgat invärtes-medicinskt laboratorium samt särskilda rum för behandling av könssjuka och för endoskopi allt mera gjort sig gällande. Efter av stationsbefälhavaren verkställd utredning har marinförvaltningen avlåtit underdånig framställning om äskande av medel hos riksdagen för sagda ändamål.

Behovet av s. k. sjukstuga för Stockholms station kvarstår oförändrat. På grund av statsfinansiella skäl och försvarsfrågans oavgjorda läge har marinförvaltningen dock ej heller i år ansett sig böra äska medel för ändamålet.

Sjukrummen i kustartilleriets kasern i Karlskrona hava underkastats en allmän reparation. Beträffande sjukvårdslokalerna inom Vaxholms fästning kvarstå de brister, som anförts i föregående årsberättelser.

Angående sjukstugan å Märsgarn har stabsläkaren å kustflottan samt den läkare, som haft sig sjukvården å sjukstugan anförtrodd, framhållit behovet av byggnadens allmänna översyn, av vattenledning med vask till behandlingsrummet, rökhuvs för köksspiseln, reparation av vattengryta, rörledningar och kranar i badrummet, yttertrappornas tjärstrykning, översyn av fönstren, som målats så att färgen torkat i springorna och delvis förhindrar deras öppnande, samt uppsnyggning av området i sjukstugans närmaste omgivning.

4. Sjukvårdsmaterielen.

Tillverkningen av förbandsmateriel för marinens behov har fortgått å flottans sjukhus i Karlskrona. En större upphandling av förbandsmaterial har verkställts för Karlskrona stations sjukvårdsförråd.

I föregående årsberättelse anförda missförhållanden å Stockholms station i avseende å förvaringen av förste läkarens uppbörd hava under året avhjälpits genom att tillräckliga och för behovet uppvärmda lokaler upplåtits inom förut till beväringens bекlädnadsförråd använda utrymmen.

För flottans sjukhus i Karlskrona hava anskaffats åtskilliga nya instrument och apparater till fullständigande av den kirurgiska och oftalmologiska instrumentutredningen samt den medicinska laboratorieutrustningen. Vaxholms och Karlskrona kustartilleriregementen hava erhållit nya elektriska tandborrmaskiner.

5. De sanitära förhållandena i land.

Vad beträffar flottans station i Karlskrona, så kvarstår i föregående årsberättelse omförmålt önskemål rörande nytt marketenteri för sjömanskåren. Marinförvaltningen har gjort underdånig framställning om äskande

av medel hos riksdagen för sagda ändamål. Förste läkaren omnämner i sin årsrapport, att följande sanitära förbättringar kommit till utförande under året, nämligen anordningar i cyanväteanstalten för massdesinfektion av gasmasker, dricksvattenfontäner å skeppsgossekasernens gård samt tvätt- och duschrum i kronobageriet å Stumholmen. Han framhåller vidare önskvärdheten av hållfastare och tätare golvbeläggning i kasernerna samt av ett s. k. ekonomirum till förvaring och rengöring av servis, för matens uppbackning, m. m. i kasernernas sjukavdelning. Vad beträffar golven i kasernlogementen, synas dessa i mån av omläggning böra utföras av s. k. längek, som både ur hälsovårds- och ekonomisk synpunkt erbjuder avsevärda fördelar framför vanlig golvplank eller "massa". Utredning om kostnaderna härför pågår. Vad angår det s. k. ekonomirummet å sjukavdelningen, har marinförvaltningen anmodat stationsbefälhavaren att upptaga för arbetet erforderliga medel i nästa budgetårs arbetsplan.

Genom stationens försorg hava ej mindre än 115 cyanvätebehandlingsfartyg, sängservis och beklädnad kommit till utförande. Förste läkaren erinrar i detta sammanhang om det kända bedrövliga förhållandet, att hur väl än ett kasernetablisement är hållet och hur noga än granskning av nyinryckandes och återvändande permittenters beklädnad utföres, den även i förste provinsialläkarnes årsrapporter påpekade utsträckta förekomsten av ohyra hos landets befolkning ändock leder till att dylik införes i kasernerna. Som jag i nästföregående årsberättelse omnämnde, måste förra redovisningsåret sjömanskårens och skeppsgossekårens kaserner av denna anledning i deras helhet cyanvätebehandlas. En viss benägenhet hos manskapet att trots order underlåta anmälning av upptäckt ohyra försvårar dess utrotande. Å Karlskrona stations område har utrotning av råttor fortgått i samarbete med den av Karlskrona hälsovårdsnämnd igångsatta systematiska aktionen mot dessa skadedjur i stadens övriga delar.

Å örlogsvarvet i Karlskrona hava nya tvättstall insatts i den s. k. sjukreservens sjukrum, varjämte tvätt- och klädrum inrättats för 50 maskinister i byggnaden vid varvsporten nr 17.

I avseende å Stockholms station göra sig alltjämt de med stationsförläggningen sammanhängande stora hygieniska frågorna gällande. I föregående årsberättelser har jag redogjort för den större sjukligheten hos å logementsfartyget "Vanadis" förlagd personal i jämförelse med hos den i kasernerna förlagda samt framhållit det angelägna i sagda fartygs ersättande med i hygieniskt avseende lämpligare förläggningsutrymme. Att härför taga i anspråk någon av de äldre pansarbåtarna har visat sig stöta på svårigheter av olika art. För avhjälpan av de största bristfälligheterna hos "Vanadis", har marinförvaltningen därför under året låtit utvändigt brädfordra skrovet, insätta ytterligare innanfönster innanför de hittillsvarande i kanonportar och fönsteröppningar, belägga trossdäck med golvmassa samt förbättra ventilationsförhållandena. Dessa åt-

gärder kunna emellertid endast betraktas som en nödfallsutväg. Förste läkaren framhåller också i sin årsrapport med hänsyn till förläggningen å "Vanadis" nödvändigheten av att minska densamma minst till $\frac{2}{3}$ av förutvarande antal. I Skeppsholmens kaserner hava under året endast underhållsarbeten kommit till utförande, varjämte tvättställ uppsatts i kokhuset. Förste läkaren framhåller även beträffande denna station önskvärdheten av förbättrad golvbeläggning i kasernetablisementen. Logement och tvättrum i sjöreservens kasern äro i det skick, att de erfordra en genomgående reparation. Å örlogsvarvet hava åtskilliga smärre förbättringar kommit till utförande.

Jag torde få erinra om, att den inryckning av värnpliktiga för sjömanshusen i Västernorrlands län, som skulle hava ägt rum den 16 september 1924, på grund av i sagda län härskande barnförlamningsepidemi blivit uppskjuten till den 31 januari 1925 samt att vissa försiktighetsåtgärder i avseende å innevarande höst inryckande värnpliktiga anbefallts i anledning av i Kalmar län härskande paratyfusepidemi.

Beträffande Vaxholms fästning kvarstå de hygieniska olägenheterna hos de gamla kasernerna i kastellet i huvudsak oförändrade. Marinförvaltningen har anvisat medel till cementbeläggning av gårdsplanen utanför ingången till manskapets matsal därstädes. I avseende å kasernerna å Oscar-Fredriksborg får jag erinra om den bristfälliga beskaffenhet av uppvärmningssystemet särskilt i den norra kasernen. Dess kaloriferer hava visat sig så förbrända, att fara för koloxids inkommande i varmkammaren ej kan uteslutas. Då endast nödortfölg reparation kunnat vidtagas till förebyggande härav, är hela systemets ersättande med nytt värmeledningssystem trängande, och marinförvaltningen har gjort underdånig framställning om äskande av medel hos riksdagen för detta ändamål. Tvättrummen i Oscar-Fredriksborgskasernen hava länge varit i behov av ny golvbeläggning m. m. Marinförvaltningen har anvisat medel till en grundlig reparation av sagda lokaler ävensom till dricksvattenfontäner i kasernernas korridorer. Inom vissa delar av kasernerna komma golven försöksvis i mån av omläggning att beläggas med s. k. långkek. I mathallen å Värmdön har inlagts nytt cementgolv. Bristen å markenteribygnad gör sig gällande, emedan det nu provisoriskt använda huset är i hög grad bristfälligt. Färskvattenstillgången å Oscar-Fredriksborg har som bekant ända sedan fortets anläggning varit otillräcklig och nödvändiggjort tillförsel med vattenbåt. Under årens lopp hava borrhningar på olika ställen ej givit något användbart brunnsvatten. I år har emellertid en ny brunn upptagits å exercisfältet, vilken visat sig giva gott vatten i, som det synes, riklig mängd. Det är därför att hoppas, att den nya brunnen skall bidra till avhjälpan av ifrågavarande olägenhet.

Vad angår Karlskrona kustartilleriregementes förläggning i Karlskrona, så hava inom stadskasernerna utförts en del reparations- och målnings-

arbeten. Sjukrummen hava helt och hållet ommålats och dricksvattenfontän uppsatts därstädes.

I avseende å Älvsborgs fästning får jag anföra, att omläggning av kaserngården fortgått. Endast omgivningen av ekonomibyggnaderna befinner sig fortfarande i ett otillfredsställande skick med stora vattensamlingar vid regnväder. Det synes, som om kommandanten borde använda den rikliga slaggfyllning, som uppstår från pannrummet, till avhjälpande av dylika missförhållanden. W. C. hava insatts i kasernerna. Tvätt-rummen därstädes erfordra emellertid inläggning av golvplattor och reparation i övrigt. Kårläkaren anför vidare, att värmeelementen i vissa av örlogsdepåns logement äro i behov av förstärkning för att vid kallare väderlek lämna önskvärd värmeeffekt och att dricksvattenfontäner av ny modell äro önskvärda i kasernerna. Åtskilliga cyanvåtedesinfektioner hava under året visat sig erforderliga.

Rörande den personliga hygien och näringstillståndet hos manskapet, beklädnad, proviantförhållanden och den utspisade kosten jämte ordning och renlighet inom kasernetablissemanten vid marinens förläggningar i land har jag vid företagna inspektioner ej haft anledning att framställa några anmärkningar av större betydelse. De smärre missförhållanden, som föranlett erinringar från min sida, hava endera efter framställning hos marinförvaltningen eller av vederbörande befälhavare genom omedelbar åtgärd avhjälpats.

Företagen revaccination redovisas i enlighet med lagen om skyddskoppympning för kalenderår. Tabell 15 upptager antal och resultat av under år 1923 utförda ympningar.

6. De sanitära förhållandena till sjöss.

Där så befunnits lämpligt, hava liksom under föregående år ombord kommenderade läkare handhaft hälso- och sjukvården å flottans till samma fartygsförband hörande fartyg.

Vid under året företagna inspektioner har jag beträffande proviant, utspisad kost, beklädnad samt besättningens fysiska kondition och personliga hygien ej haft anledning till några erinringar av större betydelse.

Sedan Eders Kungl. Maj:t i nådigt brev den 20 oktober 1923 förordnat, att § 148 mom. 2 i reglemente för marinen, del II skall upphöra att gälla, samt bemyndigat marinförvaltningen att utfärda särskilda föreskrifter beträffande anskaffning av dricksvatten och vatten till matlagning under expedition i främmande farvatten, har marinförvaltningen i sådant avseende föreskrivit:

“1) Från främmande hamns vattenledningsverk må till fartyg under expedition ombordtagas färskvatten först sedan fartygsläkaren hos konsulat och vederbörande hälsovårdsmyndighet samt, om anledning därtill förekommer, genom besök å vattenverket förvissat sig om att någon fara

för smittosam sjukdom (särskilt tyfus, paratyfus, rödsot och kolera) genom vattenledningsvattnet ej föreligger;

2) Fartygsläkaren åligger att personligen besiktiga å kaj befintlig vattenpost, som avses att användas för ombordtagningen, jämte till densamma hörande slangar och förskruvningar och skall, om så erfordras, före vattnets ombordtagande från vattenposten ombesörja materiellens rengöring jämte desinfektion med strömmande ånga från fartyget;

3) Vattenbåt må ej användas för ombordtagningen, innan fartygsläkaren personligen besiktigt densamma, dess cisterner, tankar och slangförskruvningar, undersökt den därombord rådande renligheten och dess personals hälsotillstånd samt funnit båten väl hållen och i övrigt genom hamnmyndighet och konsulat införskaffat uppgift, att vattenbåten och dess personal icke hyser eller nyligen hyst smitta av smittosam sjukdom. Om så anses erforderligt, desinficeras före vattens ombordtagande vattenbåtens slangar och förskruvningar med strömmande ånga från fartyget;

4) I övrigt anskaffas dricksvatten och vatten till matlagning genom evaporering.“

Då behov visat sig föreligga för fartygsläkare å expeditioner till avlägsnare farvatten att åga tillgång till uppslagslitteratur rörande såväl navalhygien som tropiska sjukdomar och då ifrågavarande litteratur numera är så kostsam, att dess anskaffande för egna medel ej synes kunna åläggas fartygsläkare, har marinförvaltningen vidtagit den anordningen, att lämplig dylik litteratur av 1:e läkaren å Karlskrona station tillsammans med läkaruppbörden utlämnas till fartygsläkare å ifrågavarande fartyg.

Beträffande de i nästföregående årsberättelse omförmälda utredningarna rörande åtskilliga för hygienens ombord betydelsefulla förhållanden får jag anföra följande. Utredningen inom marinförvaltningens ingenjöravdelning beträffande vattenförsörjningen å flottans fartyg har visat sig särdeles omfattande och är ännu ej avslutad. Rörledningar för direkt påfyllning från däck av fartygens dricksvattencisterner torde numera vara insatta å de flesta av flottans fartyg. Marinförvaltningen har utfärdat föreskrift angående dricksvattencisterners rengöring och nyslamning med cement varje halvår. Utredningen angående åtgärder för avhjälpande av den hälsovådliga beskaffenheten hos vattnet i yttre varvsbassängen i Karlskrona vid förläggning av större fartyg därstädes har givit vid handen, att frågan näppeligen torde kunna lösas på i hygieniskt avseende tillfredsställande sätt annat än, såsom jag uti min underdåniga årsberättelse för redovisningsåret 1921—1922 framhållit, genom att i möjligaste mån utbyta kajförläggning av så stora fartyg mot ankring å öppen redd med tillräckligt vattendjup och möjlighet till rundsvajning. Det hygieniska kravet går sålunda här hand i hand med övningsändamålet.

I avseende å beklädnaden till sjöss har marinförvaltningen anbefallt

ny modell av vit hatt till prövning å vinterns expedition till avlägsna farvatten med pansarkryssaren "Fylgia", samt infört visst antal gummi-stövlar i inventariet för undervattensbåtar till användning av däcksmansskapet. I fråga om införande av vit kavaj för sjökadetter i likhet med beträffande officerare och underofficerare ha anförts vägande skäl. Kadetterna äro nämligen sommartid och vid expeditioner i varmare farvatten i likhet med övrig nämnd personal i behov av detta plagg.

I nästföregående årsberättelse omförmäldes, hurusom ej mindre än tre stabsläkare anmärkt på den allt för stora mängden fullgod utspisad kost, som ej konsumeras ombord utan endera kastas över bord eller säljes såsom s. k. svinmat. Då kalorivärdet för skeppsportionen är beräknat med hänsyn till behovet till sjöss under den kalla årstiden, syntes mig hänsyn såväl till sparsamhet som till god ordning i övrigt påkalla någon minskning av sagda portion under den varma årstiden. Företagen utredning av denna fråga har visat, att mängden avfall i viss mån betingas av med lördags- och söndagspermissionerna sammanhängande förhållanden. Antalet då permitterade kan nämligen till följd av många skäl såsom väderlek m. m. ej på förhand med säkerhet beräknas. Portionerna för alla permittenter kunna sålunda icke innehållas, vadan mängden utvägda och tillagade portioner av denna anledning kommer att överstiga behovet. Högste befälhavaren över kustflottan har emellertid meddelat marinförvaltningen, att han kommer att ägna uppmärksamhet åt frågan om minskning i skeppsportionen, där sådan visar sig möjlig. Vad särskilt beträffar det i spisordningen sedan gammalt ingående skeppsbrödet, så har marinförvaltningen dess borttagande från spisordningen under utredning. Den bristande konsumtionen av den utspisade kosten ombord torde emellertid förorsakas även av andra omständigheter, för vilka nedan närmare redogöras.

Ur under året ombord kommenderade läkares rapporter får jag anföra följande.

Stabsläkaren på kustflottan har på uppdrag av mig haft uppmärksamheten fortfarande riktad på det nyss omförmälda missförhållandet i avseende å minskad konsumtion av skeppsportionen. Hans undersökning av utspisningsförhållandena har lett till det uppseendeväckande resultatet, att olika slags vetebröd från marketenterierna ombord å pansarbåtarna konsumeras i sådan mängd, att näringsvärdet därav närmar sig en av dagens mindre ordinarie måltiders. Denna överdrivna, på privat väg anskaffade kostförbättring synes sålunda också vara en anledning till att manskapet ej i tillbörlig utsträckning tillgodogör sig skeppsportionen. Stabsläkaren anför som exempel beträffande pansarbåten "Gustaf V", att från marketenteriet per månad utspisats i medeltal 10 000 vetebröd å 200 gm samt 20 000 veteskorpor och 12 000 kex, båda slagen å 10 gm, d. v. s. sammanlagt i månaden 2 320 kg. vetebröd uppskattade till ett näringsvärde av ej mindre än 6 960 000 kalorier. Då besättnings-

styrkan å ifrågavarande fartyg utgör 379 man, komme sålunda per man och dag 612 kalorier. Detta tal vore emellertid för litet, enär på grund av lördags- och söndagspermissioner, då åtgången av vetebröd från marketenterierna är ringa, endast fem konsumtionsdagar per vecka eller 22 per månad böra beräknas. Kalorimängden av vetebröd från marketenteriet bleve då för ordinarie veckodag per man av besättningen ej mindre än 832. Till här nämnda mängder vetebröd komma ytterligare de kvantiteter, som utspisas i form av portionsförbättring och som å pansarbåtarna "Gustaf V" och "Drottning Victoria" visat sig uppgå till mängder växlande mellan 110 och 560 kg. per månad. Stabsläkaren har iakttagit en påfallande ökning av innehållet i "svinmatstunnorna de dagar, då vetebröd tagits ombord". Vetebrödskonsumtionen medför också den olägenheten, att besättningarna därigenom gå miste om de i det grövre rågbrödet rikligare förekommande vitaminerna samt det sistnämnda brödets för tarmperistaltikens påskyndande ombord viktiga beståndsdelar. Det överdrivna vetebrödsätandet leder emellertid till ännu ett missförhållande, nämligen till ökning av kaffekonsumtionen. Denna är redan från skeppspannan avsevärd. Så uppgick det i portionen ingående tillsammans med det som portionsförbättring utspisade kaffet å pansarbåten "Gustaf V" under juni månad i år till ej mindre än 1 170 muggar om dagen. Läggas därtill 200 koppar om dagen, som utspisats från marketenteriet, blir dagsmängden 1 370 kaffeportioner eller 3.5 portioner kaffe per man och dag. Förhållandena å andra fartyg hava visat sig vara i huvudsak desamma. Då var mugg rymmer $\frac{1}{3}$ liter, kan den kaffemängd, som dagligen i medeltal konsumeras per man, i runt tal uppskattas till minst 1 liter. En stabsläkare yttrar, att kaffet numera övergått till "ordinarie måltidsdryck" för besättningen, sedan möjlighet till ekonomisk vinst genom avstående från den reglementerade ölportionen givits. Det visar sig också vid undersökning av sistnämnda förhållande, att under sommaren endast en så ringa del som 1—2 % av besättningarna konsumerat dem tillkommande ölportion. Denna utgöres av det vanliga s. k. klass II i en mängd av $\frac{1}{3}$ liter till middagsskaffningen. Orsaken till att besättningen avstår från ölet torde, såsom antydde, ligga däri, att priset per ölportion numera är 17 öre mot 7—8 öre för ett tiotal år sedan och att ersättningen i penningar för innestående ölportion sålunda i motsvarande grad stigit. En stabsläkare framhåller i avseende å kaffemissbruket ombord, att desamma till största delen måste anses vara skuld till de hjärtrubbningar av nervös art, som allt som oftast förekomma vid sjukmönstringarna.

Under krisåren iakttogos tecken på kaffemissbruk ombord. Detta synes nu hava återinträtt. Att ölet praktiskt taget försvunnit och däremot kaffe drickes i mängder av omkring 1 liter per man och dag, synes ägnat att väcka betänkligheter, då det framgår, att kaffemängden genom hjärtsymptom m. m. inverkar på tjänstbarheten hos det sjökommenderade manskapet. Såväl denna omständighet som den nyss påtalade, att vetebröds-

konsumtionen ombord stigit så, att den närmar sig kalorivärdet av ett verkligt mål och att därigenom motsvarande mängder av kronans fullgoda kost tillspilogives, synas böra tagas i noggrant övervägande i ändamål att åstadkomma botemedel mot missförhållandena.

Med undervattensbåten "Valrossen" har under vintern företagits ett uthållighetsprov med dykning under tre dygn. Stabsläkaren och en fartygläkare befunno sig ombord. Värdefulla iakttagelser gjordes härunder rörande syre-, kolsyre- och fuktighetsmängderna samt luftförbättrings-anordningarnas effektivitet m. m. Då rapporten häröver vid redovisnings-årets slut ej ännu föreligger, kan jag ej här närmare ingå på densamma.

Cyanvåtedesinfektion har måst vidtagas för utrotande av väggglöss i vissa lokaler å pansarbåten "Vasa", depåfartyget "Svea", jagaren "Vidar" och kanonbåten "Blenda".

Rörande anordnandet av profylaxen mot de smittosamma könssjukdomarna anför stabsläkaren å kustflottan: "Den form, vari den f. n. finnes å småfartygen, d. v. s. å vedett- och torpedbåtar, samt även å jagarna, är olämplig. De profylaktiska medlen borde å dessa båtar vara direkt tillgängliga för besättningarna och ej som nu förvaras i U.O.-mäss hos någon U.O. Vid inspektioner å dessa båtar framgick även, att utensilierna vanligen voro illa hållna." Det uttalade önskemålet synes möjligen kunna förverkligas på så sätt, att de profylaktiska medlen tillhandahållas av vakthavande underofficeren.

Ur stabsläkarnes och övriga ombord kommenderade läkares rapporter får jag beträffande fartygen anföra följande.

Pansarbåten "*Gustaf V*".

Radiohytten är i likhet med å "*Sverige*" i behov av förbättrad ventilation. Som förhållandet nu är, blir temperaturen besvärande för personalen. Orsaken därtill är att söka i värmen från underliggande maskinrum samt för svag ventilation. Förhållandet torde bäst avhjälpas genom inläggande av dubbel durk; om detta skulle draga för stora kostnader, bör förbättring kunna vinnas genom att, i likhet med i verkstaden, brädbekläda durken eller belägga den med s. k. korkparkett. Ventilationstrumman bör om möjligt ökas i diameter.

Elektriska verkstaden är i nuvarande skick olämplig som arbetsplats. Rummet har ursprungligen varit avsett till arrest men utdömts som sådan. Bättre ventilation är nödvändig och kan ordnas, om den korta ventilationsledningen till den i rummet bredvid belägna kraftiga fläkten göres vidare.

3:e grads maskinistmässen om styrbord bör omändras i likhet med å "*Sverige*", d. v. s. den nuvarande anordningen med britsarna mitt ut på durken ändras så, att desamma placeras längs sidoskotten. Fri, hel golvyta vinnes då till ökad trevnad för de inneboende, som nu endast ha en smal gång längs bordet till sitt förfogande.

Ventilationen i bageriet är otillräcklig; temperaturen vid bakning uppgår ända till 60° och däröver.

Pansarbåten "*Drottning Victoria*".

De förhållanden, som här äro analoga med å "Sverige" och "Gustaf V", torde beaktas.

Pansarbåten "*Sverige*".

Verkstaden i citadellgången är i behov av bättre ventilation. Rummet saknar särskilt luftavlopp. Den förskämda arbetsluften pressas ut i citadellgången, varest också luften under arbetstiden också kännes kvav. Temperaturen på denna arbetsplats är hög, durktemperaturen under gång omkr. 35—38°, lufttemperaturen 30—31° — detta vid en yttertemperatur av 15°. Hur temperaturen gestaltar sig under sommandagar, inses lätt. Olägenheten torde bäst avhjälpas genom upptagande av ett avlopp till lufttrumman från maskinrummet omedelbart bakom verkstadens aktra skott, och förhållandena skulle ytterligare förbättras, om här inmonterades en utsugande fläkt. Temperaturen skulle avsevärt kunna sänkas, om möjlighet för anordnande av ventilerad dubbeldurk funnes.

Badstun om babord är i nuvarande skick oduglig; med nuvarande värmeelement kan temperaturen ej bringas upp mer än till c:a 40°.

Styrbords eldarmäss och 3:e kvarterets eldarmäss om babord äro i behov av bättre ventilation.

Arresterna behöva förbättrad lufttillförsel; som nu är fallet, äro de tillförande lufttrummorna av för liten kaliber och utgå vinkelrätt från huvudtrumman. Luften i arresterna blir hastigt kvav och luftfuktigheten hög, så att imbildning äger rum å skott och ventiler.

Pansarbåten "*Oscar II*".

Ventilationen i båda eldarmässarna är i behov av förbättring.

Pansarbåten "*Manligheten*".

I såväl 3:e gradens maskinistmäss som i militära 3:e grads mässen utgöras bordsunderlagen av tvättställ, över vilka bordsskivan lägges. Då vederbörande komma från arbetet till skaffningen, finnes ingen möjlighet att tvätta sig, när borden äro dukade. Då dessa mässar äro synnerligen rymliga, böra ordentliga bord anskaffas och tvättställ anbringas vid något sidoskott.

De i tvätttrummens tvättbord anbragta silarna över avloppen böra förseas med grövre hål och göras upplyftbara. Som nu är förhållandet, sitta de fast i tvättbordets botten samt äro försedda med fina hål, vilket gör, att de tillstoppas med tvällödder och sedan äro svåra att rengöra samt att smutsvattnet ej rinner ut.

Pansarbåten "*Wasa*".

Värmeelementen i eldarmässarna böra flyttas från sin nuvarande plats, omedelbart inom dörren, ut till fartygssidan. Som nu är förhållandet, härskar omedelbart innanför dörren stark värme. Den varma luften där

söker sig snabbt ut i gången, under det att mässarnas övriga delar, särskilt bordvarts vid britsarna, hålla sig kalla.

Pansarkryssaren "*Fylgia*".

Temperaturen i kabysserna har i tropiska farvatten visat sig synnerligen hög. Denna olägenhet torde kunna förbättras genom insättande av lämpliga fläktar.

Minfartyget "*Clas Fleming*".

Temperaturen i lysrummet når även under gynnsamma förhållanden sådana gradtal, att värmeslag hos personalen inträffat. Förbättring skulle vinnas, om en lufttrumma för tillförande tryckluft neddroges i lysrummet från ovanliggande fläktrum.

Första jagardivisionen.

Den å jagarna använda mörka färgen i tvättrummen är ohygienisk. Tvättrummen böra vara helt ljusmålade — "den största eggelsen till personlig renlighet är ett rent tvättrum".

Jagarna "*Wachtmeister*", "*Ragnar*" och "*Vidar*" äro i behov av förstärkt värmeledning å de förliga trossbottnarna. Å "*Wachtmeister*" har, särskilt sommartid, värmen varit olidlig i 3:e officerens hytt på grund av läget intill turbinrummet och bristfälligt isolerade värmeledningsrör.

Depåfartyget "*Svea*".

Eldarmässen om babord är i nuvarande skick ohygienisk, dels på grund av dålig direkt belysning, vilket gör, att de bortre britsarna ligga i mörker, dels och framför allt på grund av den höga temperatur, som råder. Den sistnämnda uppgives bero dels på bristfällig ventilation, dels på illa isolerade ångrör, framdragna under däck. Att avhjälpa bristen på ljus genom ökat dagsljus torde på grund av tekniska skäl vara ogörligt, men torde missförhållandet delvis undanröjas, om ett par starka elektriska lampor anbringas mellan de bortre britsarna. Den höga temperaturen torde däremot avsevärt kunna förminskas, om ångrören flyttas ut i gången längs mässen. Denna åtgärd synes behöfelig utöver den av marinförvaltningen redan anbefallda fläktanordningen.

Potatiskällaren är i sitt nuvarande skick olämplig. Den är belägen under tvättrummet med nedgång från detta, fuktar starkt och saknar praktiskt taget ventilation. Dessa förhållanden göra, att potatisen förskämmas, och har under expeditionen enligt uppgift åtskilligt av densamma måst kasseras av denna orsak.

Övriga proviantkällare sakna också så gott som ventilation. Densamma åstadkommes nämligen genom små trummor, dragna i vinklar och bukter, så att endast en ringa luftmängd kommer fram. Dessutom är den tillhörande fläkten, belägen i verkstaden, ofta avstängd. Anmärkningarna beträffande sagda källare anfördes, om ock ej med samma skärpa, för två år sedan. I synnerhet som undervattensbåtarnas konservproviant även förvaras i dessa rum, bör hänsyn tagas till dessa omständigheter och proviantkällarna göras rymligare och bättre ventilerade.

Kanonbåten "*Rota*".

Däcket ovan sjukhytten är otätt och har delvis omöjliggjort behörig användning av densamma.

Kanonbåten "*Skuld*".

Locken till färskvattencisternerna hava befunnits illa tätade, något som kan föranleda förorening av vattenförrådet.

Minsvepningsdivisionens vedettbåtar.

Å samtliga båtar befanns vid stabsläkarens inspektion färskvattnet i cisternerna å däck kolstybbförorenat, beroende på att påfyllningsluckorna voro öppna, och tycktes den dagliga vattenuttagningen ske genom dem. Stabsläkaren föreslår, att bestämmelser utfärdas, att påfyllningsluckorna till vattencisternerna skola vara låsta.

Å *vedettbåten nr 27* äro ankartrossrullarna uppsatta å trossbotten över aktra britsarna, vilket, då våta wirer rullas upp, medför otrevnad för besättningen och gynnar mögelbildning på trossbotten. Önskvärt vore, om ankartrossrullarna i likhet med å övriga vedettbåtar flyttades upp på backen. Värmeledningsrören i underofficerarnas mäss och akter över böra vid eventuell reparation flyttas intill fartygssidan och ej som nu ligga framför britsarna. Som förhållandet nu är, inträder lätt mögelbildning i skåpen bordvarts. Denna förändring är redan vidtagen å övriga vedettbåtar.

Övningsskeppet "*af Chapman*".

Vid avseglingen var fartyget i åtskilliga hänseenden provisoriskt utrustat.

Kaminerna hava ej kunnat åstadkomma tillfredsställande uppvärmning å trossbotten. Vid kylig väderlek har luften där varit kall och rå. Kondensvatten har bildat sig bordvarts till men för där förvarade kojer, kläder m. m. Värmeledning är därför ett trängande önskemål. Fyllningen av manskapsklosetternas spolcistern sker med handpump och har visat sig otillfredsställande. Badrum och ytterligare ett W. C. jämte pissoir för officerarna torde erfordras. Moderna dricksvattenfontäner böra uppställas på trossbotten. Vidare framhålles såsom önskemål elektrisk belysning, torkrum för våta kläder och värmeskåp för manskapskabysserna.

Övningsfartygen "*Najaden*" och "*Jarramas*".

Under första delen av årets expedition härskade rå och kall väderlek. Fukten var å trossbottnarna och i underofficersmässarna besvärande, och trots intensiv eldning i kaminerna kunde mögelbildning ej förhindras i mässarna. Stabsläkaren föreslår för sagda mässar ventilation av samma system som i gunrumskällaren akterut. Beträffande "*Najadens*" sjukhytt föreslås till vinnande av bättre utrymme ersättning av den rörliga sjukkojen med fast koj.

Marinförvaltningen har beträffande "*Najaden*" försöksvis anbefallt anbringande av nyssnämnda ventilation i underofficersmässen.

Logementsfartyget "*Freja*".

Luftintaget till ventilationsanläggningen bör ändras. Fläktens intagsrör tager ej primärluft utifrån utan sekundärluft från fläktkammaren, och förorening sker genom damm eller olja från motorn. Sagda rör bör förlängas till det direkta intaget å överbyggnaden.

Om "*Freja*" även framdeles skall tjänstgöra som logementsfartyg, bör ett särskilt diskrum för backlagskärlen inrättas, om så är möjligt, helst å överbyggnaden.

I 3:e gradens underofficersmäss om babord är inmontering av en fläkt för ventilation önskvärd. Däcket över sjukhytten har i år liksom för två år sedan visat sig otätt och på vintern gjort densamma delvis oanvändbar. Vattendjupet å förläggingsplatsen vid Hägernäs är så litet, att från fartyget självt förorenat vatten suges upp genom bottenventilerna till vattenledningen ombord. Om möjligt bör därför fartyget förläggas på djupare vatten. Både den naturliga och elektriska belysningen är för litet tillgodosedd och bör förbättras. Läs- och skrivarbeten ske endast med svårighet å trossbottarna.

7. Organisationsfrågor.

I föregående årsberättelser omförmäld utredning angående bestämmelser i avseende å kroppsbeskaffenhet för marinens flygare m. m. pågår inom medicinalstyrelsen.

Sedan Eders Kungl. Maj:t anvisat medel för utförande försöksvis av vissa ögonfysiologiska undersökningar beträffande riktare, eldlednings- och avståndsbedömningspersonal och tillika anbefallt marinöverläkaren att till ledning för de sagda undersökningarna av sistnämnda personal utfärda närmare föreskrifter, hava sådana undersökningar utförts å flottans stationer och å skjutskoleavdelningar genom tvenne ögonläkare tillhörande marinläkarkårens stam och reserv, vilka åtagit sig sagda arbete. Erfarenheterna från dessa undersökningar i avseende å samverkan mellan instruktionsbefäl och oftalmologer betona ytterligare önskemålet om anställande av ögonläkare vid marinläkarkåren.

Behov av närmare preciserade föreskrifter i avseende å kroppsbeskaffenhet och läkarundersökning har gjort sig gällande med hänsyn till undervattensbåt- och dykarepersonalen. Beträffande förstnämnda personal har Eders Kungl. Maj:t efter förslag från marinöverläkaren fastställt nya bestämmelser i detta hänseende. Till fullgörande av nådig föreskrift i det nya skolreglementet äro föreskrifter för läkarundersökning av dykarpersonal under utarbetande.

Stabsläkaren å kustflottan anmäler, att "under skjutskolan försök utförts att förmedelst ett instrument av modifierad tachisokoptyp utröna en signalrekryts visuella minne och uppfattningsförmåga, detta för att

erhålla en metod lämplig för uttagande av signalmän“. Stabsläkaren anser, att enligt samma princip även psykisk massträning av signalmän bör kunna anordnas. Omkring 25 man hava undersökts, och provens resultat syntes sammanfalla med de betyg, som ernåddes vid övnings-signaler. Dock var det manskapsmateriel, som stod till buds, för inhomogent för vinnande av säkra slutledningar. Stabsläkaren håller före, att prov borde utföras å stationerna med fullkomligt "färskt" rekrytmateriel.

Stabsläkaren å kustflottan anmäler vidare, att tre nyss från skeppsgossekåren karlskrivna artillerimatrosar på grund av för svag kroppsutveckling ej kunnat uthärda den påfrestande tjänstgöringen inom artilleriyrkesgrenen å "Sverige"-divisionen. Stabsläkaren framhåller med anledning härav nödvändigheten av, att noggrannare urval äger rum vid karlskrivningen med hänsyn till tjänstegrenens fordringar.

8. Sjukligheten på flottans stationer.

Sammanlagda antalet sjukdomsfall uppgår enligt tabellerna 1 a och b samt 2 till 6 456 på en medelpersonalstyrka per dag — daglönare inräknade — av 6 504 man. Medelsjukprocenten för personalen uppgår till 98 mot respektive 101 och 105 under de närmast föregående två åren, influensan frånräknad.

Antalet insjuknade m. m. framgår av följande tabell.

Personal	Medelstyrka per dag	Sjuka för året	Sjukdagar	Medeltal sjukdagar per sjuk	Medeltal insjuknade per dag	Sjuskrivna per dag	
						Medeltal	I procent av styrkan
Stam	2 677	2 407	36 623	15	6·6	100	3·7
Daglönare	2 704	2 733	37 893	13	7·4	103	3·8
Värnpliktiga	1 123	1 316	16 847	12	3·6	46	4·2
Summa	6 504	6 456	91 363	14	17·6	249	3·8

Sjukligheten har liksom sistlidna år varit avsevärt större å Stockholms station. En blick på tabellerna 3 a och b visar, att detta förhållande får tillskrivas en högre allmän sjuklighet.

Å tabell 3 a, som rör den militära personalen, märkas endast sporadiska fall av de vanliga akuta infektionssjukdomarna med undantag för mässling, som å Karlskrona station uppträtt med 56 fall. Dessutom märkas 563 fall av influensa, därav å Karlskrona station 346 och å Stockholms 217. Influensaepidemien i Karlskrona utbröt helt plötsligt den 8 februari 1924 å vid stationen förlagda fartyg. Den 15 februari hade den nått höjdpunkten med 194 fall. Sjukdomsbilden var lindrig men otvetydig.

Inga dödsfall inträffade, och inga särskilda åtgärder erfordrades utöver stationens sjukvårdsresurser. Den lilla influensaepidemin å Stockholms station med 217 fall bland den militära personalen erbjöd ej heller något anmärkningsvärt.

Av smittosamma könssjukdomar upptager tabell 3 a för Karlskrona station 15 nyanmälda gonorrhoe-fall bland stammen och endast 5 bland de värnpliktiga, d. v. s. inom den till 6 215 man uppgående militära personalstyrkan tillsammans 20 fall med en morbiditet av blott 0·3 %. Från Stockholms station angivas å nyssnämnda tabell 17 nyinträffade fall av gonorrhoe, därav 11 bland stammen och 6 bland de värnpliktiga. Därtill skola emellertid läggas 37 polikliniskt behandlade nya fall, 31 bland stammen och 6 bland de värnpliktiga. Sammanlagda antalet fall av nyanmäld gonorrhoe blir alltså 54, utgörande morbiditeten för Stockholms stations till 3 889 man uppgående militära personalstyrka 1·4 %. De två närmast föregående årens motsvarande morbiditetssiffror voro för Karlskrona station respektive 0·6 och 0·7 och för Stockholms station båda åren 1·1 %. Gonorrhoe-frekvensen är sålunda fortfarande synnerligen låg.

Vad beträffar syfilis, så rapporteras — 3 polikliniskt behandlade fall medtagna — från Karlskrona station 8 och från Stockholms station — 2 polikliniskt behandlade fall medtagna — 7 nyanmälda fall eller tillsammans blott 15. Morbiditeten i nyförvärvad syfilis håller sig för året sålunda hos den militära personalen å stationerna omkring 0·1 %. De två närmast föregående åren utvisade å båda stationerna samma låga siffra, omkring 0·1 %.

Åtskiliga av de med gonorrhoe och syfilis infekterade värnpliktiga hade ådragit sig smittan före inryckningen. Den profylaktiska behandlingen mot smittosamma könssjukdomar har fortfarande, särskilt å Karlskrona station, anlitats i förhållandevis ringa utsträckning och i många fall så sent, att dess verkan blivit tvivelaktig. Å Karlskrona station insjuknade 1, å Stockholms 35 man i könssjukdom efter tagen sådan behandling. Av de å Stockholms station insjuknade hade 25 icke begagnat sig av profylaxen.

Å tabell 3 a förekommande siffror rörande tuberkulosen visa 99 fall bland den militära personalen med 46 fall å Karlskrona och 53 fall å Stockholms station. De nyanmälda fallen utgöra å Karlskrona station 11 bland stammen och 3 bland de värnpliktiga och å Stockholms station respektive 12 och 10 eller tillsammans å båda stationerna 36 fall. Morbiditeten i nyinträffad tuberkulos uppgår å Karlskrona station för stammen till 0·31 och för de värnpliktiga till 0·11 %. Motsvarande siffror utgjorde förra året 0·7 och 0·5 %. På Stockholms station uppgår sagda morbiditetsprocent i år till 0·53 för stammen och till 0·6 för de värnpliktiga. Förra årets motsvarande siffror voro 0·85 och 0·62 %. Önskemålet om omedelbart avskedande av de tuberkulossjuka kvarstår. Sanatorievård har fortfarande anlitats i stor utsträckning, å Karlskrona station av 37 och å Stockholms

station av 28 man tillhörande den militära personalen. Av de sistnämnda hava 19 vårdats å läns- eller kommunala sanatorier.

Tabell 4 utvisar 18 dödsfall bland flottans stam och värnpliktiga, därav 7 i tuberkulos. Den allmänna mortalitetsprocenten uppgår till 0·17 och i tuberkulos till 0·07.

Av tabell 5 a framgår, att 28 stamanställda avskedats på grund av kroppsfel, därav 6 till följd av tuberkulos. Den allmänna kassationsprocenten uppgår till 0·48 mot 0·49 närmast föregående år.

Enligt tabell 5 b hava 89 värnpliktiga på grund av kroppsfel befrizats från värnpliktens vidare fullgörande. De kasserade utgöra 2 % av totalstyrkan. Motsvarande siffra var närmast föregående år 4·2 %.

Beträffande sjukligheten bland de olika yrkesgrupperna får jag hänvisa till tabell 17.

I avseende å sjukligheten bland daglönarne får jag hänvisa till tabellerna 1 b, 3 b och 17. Av de två sistnämnda framgår, att å båda stationerna inträffat respektive 162 och 164 eller sammanlagt 326 fall av influensa bland flottans daglönare. På Karlskrona station hava 12 och å Stockholms station 5 daglönare erhållit sanatorievård för lungtuberkulos.

9. Verksamheten å flottans sjukhus.

Av tabellerna 6 a och b framgår, att å flottans sjukhus i Karlskrona under redovisningsåret vårdats: å kirurgiska avdelningen 775 och å medicinska avdelningen 1 179, eller tillsammans 1 954 patienter. Härav hava avlidit: å kirurgiska avdelningen 4 och å medicinska avdelningen 18, sammanlagt 22 patienter.

Underhållsdagarna uppgå till 30 174 och fördela sig på olika kategorier av sjuka sålunda:

flottans stam	11 861
flottans värnpliktiga	6 711
kustartilleriets stam och värnpliktiga.....	3 874
armén	1 075
daglönare	4 723

Summa 28 244.

Medelsjukhusvistelsen för varje sjuk uppgår till 14 dagar.

Antalet å sjukhuset utförda kliniska operationer utgör 347 och polikliniska 96.

10. Sjukligheten ombord.

Besättningsstyrkorna å rustade fartyg hava enligt tabell 8 uppgått till sammanlagt 6 680 man. Denna personal har emellertid endast delvis varit inmönstrad hela året. Medelbesättningsstyrkan per dag utgör 2 340 man. Å de rustade sjöstyrkorna hava 1 331 sjukskrivningar ägt rum.

Av dessa patienter hava 649 avpolletterats och 682 vårdats ombord. Beräknad på medelbesättningsstyrkan per dag uppgår sjukprocenten till 56 mot 50 nästföregående år. Sjukligheten har sålunda i år varit obetydligt högre. Antalet underhållsdagar för ombord vårdade uppgår till 3 906 med ett medeltal sjukdagar per sjuk av 5·7.

Fyra dödsfall hava inträffat ombord under året, därav två genom drunkning utom tjänstgöringen och två genom andra olyckshändelser.

Av akuta infektionssjukdomar hava endast sporadiska fall förekommit.

Bland de smittosamma könssjukdomarna ha gonorrhoe uppträtt med 87 fall och syfilis med 9 fall. Beräknad på totala besättningsstyrkan utgör morbiditeten i gonorrhoe 1·3 och i syfilis 0·13 %, förhållandevis låga siffror, egendomligt nog alldeles desamma som fjolårets.

Profylaxen mot smittosamma könssjukdomar har å pansarkryssaren "Fylgia" under dess expedition till avlägsnare farvatten använts 1,503 gånger. Endast 1 fall av syfilis, 7 av gonorrhoe och 5 av ulcus molle inträffade. Av dem, som å detta fartyg tagit profylaktisk behandling, insjuknade blott 8 man i könssjukdom. De övriga 5 hade underlåtit att begagna sig av behandlingen. På "Fylgias" sammarexpedition användes profylaxen 400 gånger, och endast 7 av besättningen insjuknade i gonorrhoe. Ytterligare 3 fall därav och 1 av syfilis inträffade på denna expedition bland personal, som ej begagnat sig av behandlingen. Ett fullt konsekvent genomförande av ifrågavarande profylax å kustflottan har fortfarande i svenska hamnar försvårats genom de allt emellanåt förekommande s. k. långpermissionerna från fredag kväll till måndag morgon. Sammanlagt har från kustflottan anmälts 727 fall av tagen profylaktisk behandling, de flesta under besöken i främmande Östersjöhamnar. Av dem, som tagit behandling, insjuknade 21 man i venerisk sjukdom, påtagligen till stor del beroende på, att behandlingen tagits så sent, att densamma då måste anses overksam. Hela antalet å sjöstyrkorna tagna profylaktiska behandlingar uppgå till 2 730 med endast 36 man eller 1·4 % därefter i könssjukdom insjuknade.

Av tuberkulos hava i år anmälts 30 fall. Som i föregående årsberättelser framhållits, kan tillförlitlig diagnos å lungtuberkulos ej förväntas ombord. Om detta oaktat det rapporterade antalet tuberkulosfall lägges till grund för beräkning av morbiditeten för hela besättningsstyrkan, utgör sjukprocenten för tuberkulos 0·44 mot 0·39 näst föregående år. Då de i tuberkulos insjuknade avpolletteras, ingå dessa sjuka bland stationernas tuberkulosfall.

11. Sjukligheten vid kustartilleriet.

Av tabellerna 10 och 11 framgår, att på en sammanlagd personalstyrka av 4 339 man, stam och värnpliktiga, varav i medeltal 2 204 förefunnits i tjänst per dag, inträffat 2 749 sjukdomsfall. Medelsjuk-

procenten för personalen utgör 124. Sistnämnda siffra understiger något föregående års, som var 129. Den är dock även i år förhållandevis hög. Orsaken är, som av tabellerna 11 och 12 framgår, ökad sjuklighet företrädesvis i andnings- och matsmältningsorganens sjukdomar bland de värnpliktiga.

Antalet insjuknade m. m. framgår av följande tabell.

P e r s o n a l	Medel- styrka per dag	Sjuka för året	Sjuk- dagar	Medeltal sjukdagar per sjuk	Medeltal insjuk- nade per dag	Sjukskrivna per dag	
						Medeltal	I procent av styrkan
Stam	1 206	1 075	9 005	8·4	2·9	24	1·9
Värnpliktiga	998	1 674	14 059	8·4	4·6	38	3·8
Summa	2 204	2 749	23 064	8·4	7·5	62	2·8

Av tabell 12 framgår följande.

En obetydlig epidemi av influensa om 88 fall har under året förekommit vid Vaxholms kustartilleriregemente.

Av de vanliga infektionssjukdomarna märkas endast sporadiska fall med undantag för skarlatansfeber med 35 fall vid Vaxholms kustartilleriregemente, härrörande från en i Stockholm och omgivningarna under året härskande epidemi av sagda sjukdom. Till förebyggande av smittas spridning hava i tillämpliga delar iakttagits bestämmelserna i reglemente för marinen del II bilaga 8.

De smittosamma könssjukdomarna förete liksom föregående år mycket låga siffror.

Vad beträffar tuberkulosen, så har den uppträtt med 33 fall, varav 26 nyanmälda, 6 tillhörande stammen och 20 de värnpliktiga. Bland de nyanmälda tillhöra 18 fall Karlskrona kustartilleriregemente, 3 Vaxholms kustartilleriregemente och 5 Älvsborgs kustartillerikår. Beräknad på totalstyrkan uppgår morbiditetssiffran för i tuberkulos nyinsjuknade till 0·59 %. Motsvarande siffror för de två närmast föregående åren voro 0·74 och 0·48 %.

Såsom av tabell 13 framgår, hava bland stammen inträffat 10 och bland de värnpliktiga 2 eller tillsammans 12 dödsfall, därav 4 i tuberkulos, utgörande den allmänna mortalitetssiffran för kustartilleriet 0·27 %. Mortalitetsprocenten för tuberkulos är 0·09.

På grund av invaliditet hava enligt tabell 14 a vid stammen endast 2 man erhållit avsked. Kassationsprocenten utgör för denna personal 0·13. Sagda siffra var förra året 0·38.

Bland de värnpliktiga hava under redovisningsåret enligt tabell 14 b 43 man eller 0·9 % förklarats till krigstjänst oförmögna. Motsvarande siffra för föregående år var 1·2 %.

12. Tandvården.

Beträffande denna verksamhet, som fortgått i enlighet med givna bestämmelser, får jag hänvisa till tabell 16.

Sedan marinförvaltningen med Eders Kungl. Maj:ts medgivande för skeppsgossekårens i Karlskrona räkning emottagit en av avlidne tandläkaren A. Rydberg gjord testamentarisk donation för beredande av viss kostnadsfri tandvård åt skeppsgossar vid Karlskrona station, hava föreskrifter för fondens användande utarbetats och fastställts.

Frågan om tillgodoseende av tandvården för besättningarna å invid eller ej allt för långt från flottans stationer förlagda fartyg genom de å flottans stationer förefintliga tandpoliklinikernas försorg är under utredning. Önskvärdheten härav styrkes ytterligare genom en av de under året kommenderade stabsläkarna verkställd undersökning beträffande 1 000 man å kustflottan, från underofficerare av 3:e graden till skeppsgossar. De sistnämndas tänder befunnos, som ju med anledning av vidtagna åtgärder är att vänta, väl eftersedda och behandlade. Inom de äldre årsklasserna konstaterades däremot en bristfällig personlig tandvård med åtskilliga tänder per individ irreparabla eller i behov av plombering. Stabsläkaren tillskriver detta förhållande dels bristande allmän uppfattning om den personliga tandvårdens betydelse, dels genom sjötjänsten minskade tillfällen till besök å stationernas tandpolikliniker, dels att vid sjökommendering hänsyn ej toges till påbörjad tandbehandling. Därtill torde kunna läggas, att många värvade redan vid anställningen hava defekta tänder.

Stockholm den 30 november 1924.

Underdånigst

GUNNAR NILSON.

S. Radhe.

TABELLER

Tabell n:r 1 a. Sjukligheten å stationerna inom flottans stam (officerare, civilmilitära, underofficerare och manskap) 1923 $\frac{1}{10}$ — $\frac{30}{9}$ 1924.

Stationer	Kvarliggande från 30/9 1923	Insjuknade							Antal sjukdagar	Summa sjuka	Avförda.			Kvarliggande till 1/10 1924	Personalskyrka	Medeltal av personal- skyrka per dag ¹⁾	Sjukprocent	
		Ålder			Årstid						Friska och förbättrade	Avsked för invaliditet	Döda.					
		Under 21 år	21—30 år	31—40 år	Över 40 år	Okt.—Dec.	Jan.—Mars	April—Juni										Juli—Sept.
Karlskrona station	13	539	321	133	148	254	494	250	143	19 870	1 154	1 103	19	7 253	485	1 672	69	
Stockholms station	18	507	493	122	113	396	535	173	131	16 753	1 253	1 203	9	7 342	249	1 005	125	
Summa	31	1 046	814	255	261	650	1 029	423	274	36 623	2 407	2 306	28	14 595	734	2 677	90	

¹⁾ Uppgiften grundad på det ur de dagliga styrkebeskeden erhållna antalet underhållsdagar.

Tabell n:r 1 b. Sjukligheten bland daglönare vid flottans stationer 1923 $\frac{1}{10}$ — $\frac{30}{9}$ 1924.

Stationer	Kvarliggande från 30/9 1923	Insjuknade								Antal sjukdagar	Summa sjuka	Avförda			Kvarliggande till 1/10 1924	Personalskyrka	Medeltal av personal- styrka per dag	Sjukprocent
		Ålder				Årstid						Friska och förbättrade	Avsked för invaliditet	Döda				
		Under 21 år	21—30 år	31—40 år	Över 40 år	Okt.—Dec.	Jan.—Mars	April—Juni	Juli—Sept.									
Karlskrona station ...	33	128	392	407	473	340	467	309	284	21 455	1 433	1 374	—	18	41 173	92		
Stockholms station ...	33	36	301	386	544	352	437	241	237	16 438	1 300	1 257	—	8	35 129	114		
Summa	66	164	693	793	1 017	692	904	550	521	37 893	2 733	2 631	—	26	76 296	101		

**Tabell n:r 2. Sjukligheten bland värnpliktiga vid flottans stationer
1923 $\frac{1}{10}$ — $\frac{30}{9}$ 1924.**

Stationer.	Kvarliggande från 30/9 1923	Insjuknade						Antal sjukdagar	Summa sjuka	Avförda			Kvarliggande till 1/10 1924	Personalstyrka	Antal mötesdagar	Medeltal av personalstyrka per dag ¹⁾	Sjukprocent
		Ålder		Årstid						Friska och förbättrade							
		Under 21 år	21 år och däröfver	Okt.—Dec.	Jan.—Mars	April—Juni	Juli—Sept.										
Karlskrona station	3	301	263	78	245	107	134	8 454	567	506	59	—	2 2730	60—330	802	71	
Stockholms station	9	313	427	97	404	159	80	8 393	749	712	30	4	3 1 640	165—330	321	233	
Summa	12	614	690	175	649	266	214	16 847	1 316	1 218	89	4	5 4 370	60—330	1 123	117	

¹⁾ Uppgiften grundad på det ur de dagliga styrkebeskeden erhållna antalet underhållsdagar.

Tabell n:r 3 a. De viktigaste sjukdomsgrupperna bland flottans stam och beväring å stationerna 1923 $\frac{1}{10}$ — $\frac{30}{9}$ 1924.

Sjukdomar.	Karlskrona station			Stockholms station			Summa summarum
	Stam	Vpl.	Summa	Stam	Vpl.	Summa	
<i>Infektionssjukdomar och andra parasitära sjukdomar:</i>							
Septichæmia. Pyoseptichæmia. Abscessus.							
Phlegmone	6	—	6	14	14	28	34
Erysipelas	1	1	2	—	—	—	2
Scarlatina	11	—	11	3	7	10	21
Diphtheria	—	—	—	1	2	3	3
Morbilli	29	27	56	18	11	29	85
Rubeola	13	13	26	12	12	24	50
Parotitis epidemica	—	3	3	11	51	62	65
Influenza epidemica	230	116	346	121	96	217	563
Varicellæ	—	2	2	1	—	1	3
Polyomyelitis	—	—	—	1	—	1	1
Meningitis epidemica	—	—	—	1	—	1	1
Tuberculosis	⁵⁾ 43	¹⁾ 3	46	⁶⁾ 43	¹⁾ 10	53	99
Syphilis acquisita	²⁾ 2	¹⁾ 4	¹⁰⁾ 6	¹⁾ 1	¹⁾ 4	⁸⁾ 5	11
Ulcus molle	—	2	2	2	—	2	4
Gonorrhœa	⁷⁾ 24	³⁾ 12	36	⁵⁾ 13	⁴⁾ 10	⁹⁾ 23	59
Malaria	1	—	1	—	1	1	2
Helmintiasis	—	—	—	1	—	1	1
Febris. Febricula	38	15	53	68	30	98	151
<i>Blodbildande organens samt blodets och änneson-</i>							
<i>sättningsens sjukdomar</i>	4	—	4	8	2	10	14
<i>Kroniska förgiftningssjukdomar (alcoholismus)...</i>	—	—	—	1	—	1	1
<i>Nervsystemets sjukdomar</i>	32	21	53	48	19	67	120
<i>Sinnessjukdomar</i>	1	1	2	4	1	5	7

¹⁾ Samtliga nyanmälda. — ²⁾ Därav nyanmälda 1. — ³⁾ D:o 5. — ⁴⁾ D:o 6. — ⁵⁾ D:o 11. — ⁶⁾ D:o 12. — ⁷⁾ D:o 15. — ⁸⁾ Därtill komma 12 polikliniskt behandlade fall, varav 2 nyanmälda stam. — ⁹⁾ Därtill komma 44 polikliniskt behandlade fall, 31 stam och 6 värnpliktiga nyanmälda. — ¹⁰⁾ Därtill komma 22 polikliniskt behandlade fall, 10 stam, varav 1 nyanmäld och 12 värnpliktiga varav 2 nyanmälda.

Sjukdomar	Karlskrona station			Stockholms station			Summa summan
	Stam	Vpl.	Summa	Stam	Vpl.	Summa	
<i>Cirkulationsorganens sjukdomar</i>	20	23	43	18	27	45	88
<i>Andningsorganens sjukdomar</i>	89	22	111	191	101	292	403
<i>Matsmältningsorganens sjukdomar</i>	³⁾ 315	¹⁾ 149	464	⁴⁾ 248	²⁾ 362	610	1 074
<i>Njurarnas, urinvägarnas och könsorganens sjukdomar</i>	12	4	16	13	12	25	41
<i>Muskulernas, ledgångarnas samt bensystemets sjukdomar</i>	⁷⁾ 52	⁶⁾ 35	87	⁸⁾ 80	⁵⁾ 34	114	201
<i>Hud- och bindvävssjukdomar</i>	55	28	83	92	58	150	233
<i>Öronsjukdomar</i>	17	12	29	17	20	37	66
<i>Ögonsjukdomar</i>	7	—	7	12	4	16	23
<i>Skulster</i>	5	1	6	2	1	3	9
<i>Genom våld och olyckshändelse uppkomna skador</i>	108	28	136	123	33	156	292
<i>Simulation och morbus nullus</i>	10	10	20	1	—	1	21
<i>Observationsfall</i>	12	23	35	34	51	85	120
Summa	1 137	555	1 692	1 203	973	2 176	3 868

¹⁾ Därav halsfluss 96. — ²⁾ D:o 180. — ³⁾ D:o 185. — ⁴⁾ D:o 217. — ⁵⁾ Därav akut ledgångsrheumatism 6. — ⁶⁾ D:o 14. — ⁷⁾ D:o 17. — ⁸⁾ D:o 22.

Tabell n:r 3 b. De viktigaste sjukdomsgrupperna bland daglönare vid flottans stationer 1923 ¹/₁₀—³⁰/₉ 1924.

Sjukdomar	Karlskrona station	Stockholms station	Summa
<i>Infektionssjukdomar och andra parasitära sjukdomar:</i>			
Septichæmia, Pyoseptichæmia. Abscessus. Phlegmone ...	36	15	51
Erysipelas	1	—	1
Scarlatina	1	—	1
Morbilli	2	2	4
Parotitis epidemica	—	3	3
Influenza epidemica	162	164	326
Tuberculosis	²⁾ 55	¹⁾ 15	70
Syphilis acquisita	1	2	3
Gonorrhœa	1	—	1
Tænia	—	1	1
Febris. Febricula	22	38	60
<i>Blodbildande organens samt blodets och ämnesomsättningens sjukdomar</i>	18	18	36
<i>Kroniska förgiftningsjukdomar (alcoholismus)</i>	—	5	5
<i>Nervsystemets sjukdomar</i>	55	116	171
<i>Sinnessjukdomar</i>	5	1	6
<i>Cirkulationsorganens sjukdomar</i>	53	31	84
<i>Andningsorganens sjukdomar</i>	226	244	470
<i>Matsmältningsorganens sjukdomar</i>	⁴⁾ 320	³⁾ 298	618
<i>Njurarnas, urinvägarnas och könsorganens sjukdomar</i>	25	13	38
<i>Muskulernas, ledgångarnas samt bensystemets sjukdomar</i>	⁶⁾ 162	⁵⁾ 184	346
<i>Hud- och bindvävssjukdomar</i>	45	43	88
<i>Öronsjukdomar</i>	12	13	25
<i>Ögonsjukdomar</i>	23	12	35
<i>Skulster</i>	15	6	21
<i>Genom våld och olyckshändelse uppkomna skador</i>	184	162	346
<i>Morbus nullus</i>	16	—	16
<i>Observationsfall</i>	18	—	18
Summa	1 458	1 386	2 844

¹⁾ Nyanmäld 1. — ²⁾ Därav nyanmälda 6. — ³⁾ Därav halsfluss 70. — ⁴⁾ D:o 75. — ⁵⁾ — Därav akut ledgångsrheumatism 3. — ⁶⁾ D:o 9.

Tabell n:r 4. Döda och dödsorsaker vid flottans stationer (daglönare undantagna) 1923 $\frac{1}{10}$ — $\frac{30}{9}$ 1924.

Personal	Akuta infektionssjukdomar	Kroniska infektionssjukdomar (tuberkulos)	Nervsystemets sjukdomar	Cirkulationsorganens sjukdomar	Matsmältningsorganens sjukdomar	Svulster	Summa
Flottans stam	1	6	1	4	1	—	13
» värnpliktiga ...	1	1	1	1	—	1	5
Summa	2	7	2	5	1	1	18

Tabell n:r 5 a. Avskedade tillhörande stammen på grund av sjukdom och yttre skador vid flottans stationer 1923 $\frac{1}{10}$ — $\frac{30}{9}$ 1924.

Sjukdomar	Karlskrona station	Stockholms station	Summa
Kroniska infektionssjukdomar (tuberkulos)	4	2	6
Nervsystemets sjukdomar	8	1	9
Sinnessjukdomar	—	1	1
Cirkulationsorganens sjukdomar	3	1	4
Andningsorganens sjukdomar	1	—	1
Matsmältningsorganens sjukdomar	1	—	1
Njurarnas, urinvägarnas och könsorganens sjukdomar	—	1	1
Musklernas, ledgångarnas samt bensystemets sjukdomar	—	3	3
Öronsjukdomar	2	—	2
Summa	19	9	28

Tabell n:r 5 b. Till krigstjänst oförmögna värnpliktiga på grund av sjukdom och yttre skador vid flottans stationer 1923 $\frac{1}{10}$ — $\frac{30}{9}$ 1924.

Sjukdomar	Karlskrona station	Stockholms station	Summa
Kroniska infektionssjukdomar (tuberkulos)	17	11	28
Kroniska förgiftningssjukdomar	—	1	1
Nervsystemets sjukdomar	9	1	10
Sinnessjukdomar	1	2	3
Cirkulationsorganens sjukdomar	16	4	20
Andningsorganens sjukdomar	2	—	2
Matsmältningsorganens sjukdomar	1	4	5
Njurarnas, urinvägarnas och könsorganens sjukdomar	5	2	7
Musklernas, ledgångarnas samt bensystemets sjukdomar	5	3	8
Öronsjukdomar	—	2	2
Ögonsjukdomar	3	—	3
Summa	59	30	89

Tabell nr 6 a. Vårdade vid flottans sjukhus i Karlskrona, medicinska avdelningen 1923 ¹/₁₀—³⁰/₉, 1924.

Sjuka personer	Kvarliggande från 30/9 1923	Insjuknade								Summa vårdade	Avförda					Kvarliggande till 1/10 1924
		Ålder				Årstid					Priska och förhållande	Avskedade eller till krigstjänst oförmögna	Avpollerade till civil sjukhus	Döda	Summa avförda	
		Under 21 år	21—30 år	31—40 år	Över 40 år	Okt.—Dec.	Jan.—Mars	April—Juni	Juli—Sept.							
Officerare och vederlikar	—	3	1	4	1	6	1	—	8	8	—	—	—	8	—	
Underofficerare och d:o	4	—	9	12	13	5	17	5	7	38	36	1	—	37	1	
Flottans manskap:																
Stammen:																
Däckavdelningen	6	122	91	1	—	42	92	50	30	230	209	1	2	212	8	
Ekonomi- och hantverksavdelningen...	—	19	45	3	2	8	25	16	20	69	66	—	1	67	2	
Maskinavdelningen ...	9	67	88	4	—	24	75	32	28	168	159	3	2	164	4	
Skeppsgossekårerna...	—	53	—	—	—	5	20	20	8	53	51	—	1	52	1	
Värnpliktiga	6	194	146	2	—	44	188	51	59	348	313	—	32	345	3	
Kustartilleriets manskap:																
Stammen	3	26	27	—	—	14	17	13	9	56	51	1	4	56	—	
Värnpliktiga.....	—	48	56	—	—	7	15	52	30	104	93	—	9	1	103	
Daglönnare	11	5	31	17	39	21	35	18	18	103	90	3	6	99	4	
Arméns manskap	—	4	7	—	1	1	2	3	6	12	6	—	2	1	9	
Summa	39	538	503	40	59	172	492	261	215	1 179	1 082	9	43	1 152	27	

Nr	Sjukdomar	Officerare och vederlikar	Underofficerare och vederlikar	Manskap av								Summa sjuk	Daglönnare	Summa summanum	
				Flottan			Kustartilleriet								
				Däckavdeln.	Ekonomi- och hantverksavdeln.	Maskinavdeln.	Värnpliktiga	Stam		Armen	Värnpliktiga				
								Skeppsgosse- kåren	Stam		Stam				Värnpliktiga
21	Varfeber och variga inflammationer	—	—	1	—	—	2	—	—	—	3	—	3		
23	Scharlakansfeber	—	—	—	—	1	—	1	—	—	2	—	2		
24	Difteri	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1		
25	Mässling	—	—	17	1	11	14	43	2	7	95	1	96		
26	Röda hund	—	—	1	—	1	1	3	1	—	7	—	7		
27	Påssjuka	—	—	7	—	9	6	12	2	12	48	—	48		
29	Influensa	—	6	32	6	26	3	61	2	8	2	146	147		
31	Vattenkoppor	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2	—	2		
36	Rödsot	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1		
39	Akut s. k. barnförflamning	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1		
42	Tuberkulos	—	1 ¹	22	5	12	2	14	7	9	1	73	92		
	a. Lung- och struptuberkulos	—	1	22	5	12	2	13	6	8	1	70	86		
	b. Hjärn- och hjärnhinnetuberkulos	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1		

¹ Nyanmälld 1. ² Därav nyanmällda 4.

Nr	Sjukdomar	Officerare och vederlikar	Underofficerare och vederlikar	Manskap av										Summa sjuka	Daglönare	Summa summanum	
				Flottan					Kustar-tilleriet								
				Stam			Varuppliktiga	Skeppsgosse-kårens	Maskinavdeln.	Ekonomi- och Hantverksavdeln.	Bäckavdeln.	Kustar-tilleriet					
				Stam	Varuppliktiga	Stam						Varuppliktiga					
42	Tuberkulos: c. Ben- och ledgångstuberkulos d. Lymfkörteltuberkulos h. Annan tuberkulos	— — — —	— — — —				— — — —	— — — —	— — — —	— — — —	— — — —		1 — — —	— — — —	1 1 — 1	2 1 — 1	3 1 — 1
44	Syfilis: b. Förvärvad syfilis ¹⁾	—	—	1	—	5	—	7	—	—	—	—	—	—	13	—	18
45	Enkelt veneriskt sår	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	2	—	2
46	Dröppel och dess följsjukdomar	2	3	27	15	20	1	25	2	—	—	—	—	—	95	2	97
55	Bandmasksjukdom	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2	1	3
57	Andra hithörande sjukdomar: a. Feber av obeständ art	—	—	2	—	2	—	8	4	3	—	—	—	—	19	—	19
V. Blodbildande organens samt blodets sjukdomar.																	
59	Anaemia perniciosa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
VI. Ännesomsättningssjukdomar.																	
68	Sockersjuka	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	3
VII. Kroniska förgiftningssjukdomar.																	
71	Alkoholsjukdom	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
VIII. Nervsystemets sjukdomar.																	
83	Hjärninflammation	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
93	Progressiv muskelatrofi	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	1
94	Nervinflammation. (Neurit. Neuralg.)	2	2	2	1	—	—	1	—	2	—	—	—	—	10	4	14
96	Lokal kramp: a. Spasmus	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
98	Fallandesot	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2	—	2
99	Hysteri	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
100	Neurasteni	—	1	7	5	9	2	29	1	10	—	—	—	—	64	6	70
IX. Sinnessjukdomar.																	
102	Insania manico-depressiva	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	2	3	5
105	Dementia paranoides	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
107	Dementia paralytica	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3
108	Dementia senilis	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	4
110	Psykosis	—	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	3	—	3
X. Cirkulationsorganens sjukdomar.																	
111	Hjärtsäcksinflammation	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	—	3	—	3
112	Akut hjärtinflammation: a. Endocarditis acuta b. Myocarditis acuta	—	—	1	1	—	1	3	1	—	1	—	—	—	8	—	8
		—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	1

¹⁾ Därav primaria. ²⁾ 1. ³⁾ 2. ⁴⁾ 5.

[illegible]

Nr	Sjukdomar	Officerare och vederlikar	Underofficerare och vederlikar	Manskap av										Summa sjuka	Daglöjare	Summa summorum	
				Flottan					Kustartilleriet								
				Stam					Armen								
				Däckavdeln.	Ekonomi- och hantverksavdeln.	Maskinavdeln.	Skeppsgosse-kåerna	Värnplikliga	Värnplikliga	Stam	Värnplikliga	Armen	Värnplikliga				
XIII. Njurarnas och urinvägarnas sjukdomar.																	
173	Akut degeneration och inflammation i njurarna	—	1	—	—	—	—	2	2	—	—	—	5	1	6		
174	Kronisk degeneration och inflammation i njurarna	—	—	2	—	—	—	3	—	—	1	6	3	9			
180	Inflammation i urinblåsan	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2			
	Hæmaturia	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	2	3			
	Albuminuria orthostatica	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	2	—	2			
184	Andra sjukdomar i njurarna och urinvägarna (Hypertoni)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1			
XIV. Könsgångens sjukdomar.																	
188	Hopsnörning av förhuden. (Phimosis. Paraphimosis.)	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	2	—	2			
189	Andra sjukdomar i könsgången	—	—	3	—	—	—	1	1	—	—	5	—	5			
XV. Muskelnas, ledgångarnas samt ben-systemets sjukdomar.																	
202	Muskelinflammation	—	2	1	—	1	—	6	—	1	—	11	3	14			
205	Inflammation i ledgångar	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1			
206	Akut ledgångsrheumatism	—	—	17	5	2	4	21	1	7	1	58	1	59			
207	Kronisk ledgångsrheumatism	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4	5			
209	Ledstyvhet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2			
212	Falsk ledsrällning: c. Pes varus etc.	—	—	—	—	—	—	4	—	2	—	6	—	6			
213	Ben- och benhinneinflammation	—	—	2	—	1	—	—	—	1	—	4	—	4			
XVI. Hudens sjukdomar.																	
217	Erythema multiforme et nodosum	—	—	1	—	—	2	1	1	2	—	7	1	8			
218	Urticaria	—	—	—	1	—	—	1	—	1	—	3	—	3			
221	Zoster	—	—	1	—	1	1	—	1	—	—	4	—	4			
222	Eczema	—	—	3	1	5	—	4	1	2	—	16	2	18			
223	Psoriasis	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	2			
227	Ulcus varicosum cruris	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1			
238	Impetigo	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	1			
239	Acne	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1			
231	Furunculosis. Furunculus	—	—	7	—	—	—	1	—	—	1	9	—	9			
234	Trichophytia	—	—	1	—	1	—	2	—	—	—	4	2	6			
236	Scabies	—	2	13	2	6	4	19	3	3	—	52	3	55			
239	Verruca	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1			
240	Pediculosis	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	2	—	2			
240	Andra sjukdomar i huden	—	—	—	—	—	—	3	—	1	—	4	1	5			

Nr	Sjukdomar	Officerare och vederlikar	Underofficerare och vederlikar	Manskap av								Summa sjukar	Daglönare	Summa summanum	
				Flottan					Kustartilleriet						
				Stam			Varpliktiga	Skeppssoskärerna	Maskinavdeln.	Ekonomi- och hanteringsavdeln.	Däckavdeln.				Armén
				Stam	Varpliktiga	Stam									
243	XVII. Öronsjukdomar. Inflammation i mellanörat med komplikationer: a. Katarrhal inflammation i mellanörat b. Varig inflammation i mellanörat c. Inflammation i vårtuskottet ...	— — —	— — —	2 — —	— — —	1 — —	— 1 —	— 3 —	— 3 1	1 — —	— — —	4 7 1	— — —	4 7 1	
258 262	XVIII. Ögonsjukdomar. Conjunctivitis catarrhalis..... Dacryocystitis phlegmonosa	— —	— —	— —	— —	— —	— —	1 1	— —	— —	— —	1 1	— —	1 1	
316	XIX. Sculster. Carcinoma	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	2	2	4	
323	XX. Andra sjukdomar. Morbus Basedowi Allmän klenhet Morbus nullus..... Observationspatienter	— — — —	— — — 1	— — 3 5	— — — 2	1 — — 9	— — — —	1 1 2 15	— — 2 —	— 1 2 2	— — 1 4	— — — —	2 2 8 38	1 — — 2	3 2 8 40
328 329 332	XXI. Genom våld och olyckshändelse uppkomna skador samt akuta förgiftningar. Ledvridning. Ledvrickning Bristning. Krossning Kylskada Dykarsjuka Alcoholism, acut	— — — — —	— — — — —	— — 1 — —	— — — — 1	— — — 1 —	— — — — —	1 1 1 — —	— — — — —	— — — — —	— — — — —	— — — — —	1 1 2 1 1	— — — — —	1 1 2 1 1

Tabell n:r 6 b. Vårdade vid flottans sjukhus i Karlskrona, kirurgiska avdelningen 1923 $\frac{1}{10}$ — $\frac{30}{9}$ 1924.

Sjuka personer	Kvarliggande från 30/9 1923	Insjuknade							Summa vårdade	Avförda					Kvarliggande till 1/10 1924	
		Ålder			Årstid					Friska och förbättrade	Avpolletterade till civila sjukhus	Avsked. el. till krigstjänst oförmögna	Döda	Summa avförda		
		Under 21 år	21—30 år	31—40 år	Över 40 år	Okt.—Dec.	Jan.—Mars	April—Juni								Juli—Sept.
Officerare och vederlikar	—	—	8	1	5	—	6	5	3	14	13	—	—	1	14	—
Underofficerare och d:o	3	—	6	17	21	11	13	13	7	47	45	—	—	—	45	2
Flottans manskap:																
Stammen:																
Däcksavdelningen	1	62	41	2	—	16	35	38	16	106	105	—	—	—	105	1
Ekonomi- och hantverks- avd.	—	9	14	1	5	3	12	9	5	29	28	—	—	—	28	1
Maskinavdelningen	3	30	47	—	—	21	28	17	11	80	69	—	—	—	79	1
Skeppsgossekårerna	1	41	—	—	—	10	16	12	3	42	41	—	—	—	41	1
Värnpliktiga	6	81	54	4	—	21	47	27	44	145	134	—	5	—	139	6
Kustartilleriets manskap:																
Stammen	2	16	22	—	—	12	16	4	6	40	40	—	—	—	40	—
Värnpliktiga	2	38	36	—	—	5	12	22	35	76	71	—	3	—	74	2
Daglönare	4	12	43	37	36	32	37	35	24	132	123	—	—	3	126	6
Arméns manskap	2	17	45	—	—	11	12	15	24	64	59	—	—	—	59	5
Summa	24	306	316	62	67	142	234	197	178	775	738	—	8	4	750	25

N:r	Sjukdomar	Officerare och vederlikar	Underofficerare och vederlikar	Manskap av										Summa sjuka	Daglönnare	Summa summanum	
				Flottan					Kustartilleriet								
				Stam			Värnpliktiga	Skeppsgosse- kårerna	Maskinavdeln.	Ekonomi- och Hantverksavdeln.	Däcksavdeln.	Armen	Värnpliktiga				Stam
	IV. Infektionssjukdomar och andra parasitära sjukdomar.																
21	Varfeber och variga inflammationer	—	—	2	—	5	2	1	1	3	1	15	6	21			
29	Influensa	—	—	—	—	—	2	—	—	1	1	4	1	5			
42	Tuberkulos	—	—	1	1	—	—	5	—	3	2	13	5	16			
	c. Ben- och ledgångstuberkulos...	—	—	—	—	—	—	2	—	2	1	5	2	7			
	d. Lymfkörteltuberkulos	—	—	1	1	—	—	3	—	1	1	7	2	9			
	f. Tuberkulos i könsorganen och urinblåsan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2			
	V. Blodbildande organens samt blodets sjukdomar.																
58	Blodbrist	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1			
	Lymfadenit och lymfangit	—	—	1	—	—	1	—	1	1	1	5	1	6			

Nr	Sjukdomar	Officerare och vederlikar	Underofficerare och vederlikar	Manskap av										Summa sjuka	Daglonare	Summa summanum	
				Flottan					Kust-artilleriet								
				Stam					Värnpliktiga	Armén	Värnpliktiga	Stam					
				Däckavdeln.	Ekonomi- och Hantverksavdeln.	Maskinavdeln.	Skeppsosse-kärna	Värnpliktiga									
VIII. Nervsystemets sjukdomar.																	
94	Nervinflammation. (Neuritis. Neuralgia)	—	2	—	—	1	—	1	—	—	—	—	4	1	5		
98	Fallandesot	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	1		
X. Cirkulationsorganens sjukdomar.																	
112	Akut hjärtinflammation: b. Myocarditis acuta.....	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	1		
118	Blodåderbräck. (Varix)	2	3	5	—	6	—	10	2	6	8	42	4	46			
XI. Andningsorganens sjukdomar.																	
121	Inflammation i näslembinnan	—	—	2	1	2	—	2	—	1	1	9	2	11			
123	» i näsans bihålor	1	1	3	—	—	—	1	—	—	—	6	2	8			
134	Akut lunginflammation: a. Pneumonia crouposa acuta	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1			
140	Lungsäcksinflammation	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	2	—	2			
XII. Matsmältningsorganens sjukdomar.																	
144	Akut inflammation i mandlarna och svalget	—	1	1	2	—	1	2	1	—	—	8	2	10			
145	Halsböld	1	—	4	1	1	—	2	4	2	—	15	2	17			
146	Förstoring av gommandlarna. Adenoïda vegetationer.....	—	1	—	—	4	3	3	2	2	—	15	3	18			
153	Akut mag- och tarminflammation: a. Gastritis acuta	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1	2			
	b. Enterocolitis acuta. Proctitis acuta	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1			
154	Kronisk maginflammation	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1			
155	Magsår. Duodenalsår	1	2	1	—	2	—	1	—	—	—	7	—	7			
159	Blindtarmsinflammation	2	3	9	5	8	1	7	1	1	6	43	8	51			
161	Bräck	—	1	5	1	2	—	12	4	2	6	36	6	42			
167	Gallsten	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	3			
171	Bukhinneinflammation: a. Peritonitis acuta	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1			
	Abscessus vel fistula ani.....	—	2	1	1	2	—	1	—	—	—	7	2	9			
XIII. Njurarnas och urinvägarnas sjukdomar.																	
177	Njursten	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1		
180	Inflammation i urinblåsan	—	2	—	1	1	—	—	—	—	—	—	4	—	4		
183	Urinrörsförträngning	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1		

Nr	Sjukdomar	Officerare och vederlikar	Underofficerare och vederlikar	Manskap av										Summa sjuka	Dagionare	Summa summarum
				Flottan					Kustartilleriet							
				Stam					Värnpliktiga	Stam	Värnpliktiga	Armen				
				Däckavdeln.	Ekonomi- och Hamnverksavdeln.	Maskinavdeln.	Skeppsgosse-kåren									
185	Blåskörtelförstoring	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	2		
187	Inflammation i testiklarna och bi-testiklarna	—	—	2	—	—	—	2	—	—	2	6	1	7		
188	Hopsnörning av förhuden. (Phimosis. Paraphimosis.)	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	2	—	2		
189	Andra sjukdomar i könsorganen ...	—	—	—	—	—	—	3	—	1	1	5	—	5		
XV. Muskelnas, ledgångarnas samt bensystemets sjukdomar.																
202	Muskelinflammation	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	2	—	2		
203	Inflammation i senskidor	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	2	—	2		
204	Inflammation i slem säckar. (Bursitis. Hygroma.)	—	—	—	—	—	2	1	—	1	1	5	1	6		
205	Inflammation i ledgångar	—	3	2	—	1	1	2	—	—	—	9	7	16		
207	Kronisk ledgångsrheumatism	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1		
209	Ledstyvhets	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1	2		
212	Falsk ledställning: c. Pes plano-valgus	—	—	—	—	—	—	4	—	2	—	6	—	6		
	Luxatio menisc. gen.	—	—	1	1	—	—	1	—	2	—	5	4	9		
213	Ben- och benhinneinflammation ...	—	1	1	1	—	—	1	—	1	2	7	7	14		
XVI. Hudens sjukdomar.																
217	Erythema multiforme et nodosum...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1		
231	Furunculosis. Furunculus	—	—	1	2	2	3	1	1	—	—	10	4	14		
XVII. Öronsjukdomar.																
241	Sjukdomar i yttre hörselgången.....	—	1	—	1	—	1	1	—	—	—	4	—	4		
243	Inflammation i mellanörat med komplikationer: a. Katarrhalinflammation i mellanörat	—	—	1	—	1	1	4	3	1	—	11	—	11		
	b. Varig inflammation i mellanörat	—	—	5	—	1	1	11	2	8	—	28	5	33		
	c. Inflammation i värtutskottet	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	4	—	4		
	d. Kolesteatombildning	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1	2		
248	Andra öronsjukdomar	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	3	—	3		
XVIII. Ögonsjukdomar.																
251	Hordeolum	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1		
258	Conjunctivitis aestivalis, catarrhalis, phlyctenulosa, trachomatosa	—	—	—	1	—	—	—	2	—	—	3	—	3		
260	Stenosis duct. lacrymalis	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2	—	2		
263	Keratitis phlyctenulosa	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1		
264	» ulcerosa	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	3	—	3		
273	Iritis, iridocyclitis	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	4		
276	Cataracta	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1		
296	Myopia	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	2	—	2		
298	Astigmatismus	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1		
300	Andra ögonsjukdomar	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1		

Nr	Sjukdomar	Officerare och vederlikar	Underofficerare och vederlikar	Manskap av										Summa sjuka	Dagionare	Summa summarum
				Flottan					Kustartilleriet							
				Stam				Värnplikiga	Stam	Värnplikiga	Armen					
				Däckssvdeln.	Hantverksvdeln.	Ekonomi- och Maskinavdeln.	Skeppsgosse-kåerna									
316	Carcinoma	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	2	2	4		
319	Andra svulster	—	1	2	—	1	—	1	2	1	2	10	6	16		
XXI. Genom våld och olyckshändelse uppkomna skador samt akuta förgiftningar.																
327	Benbrott:															
	a. Enkelt benbrott.....	2	3	3	2	6	3	7	1	4	6	37	6	43		
	b. Komplicerat benbrott	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	3	2	5		
328	Ledvridning. Ledvrickning	3	1	4	1	1	3	4	—	1	4	22	3	25		
329	Bristning. Krossning	1	—	5	3	2	5	5	2	1	1	25	4	29		
330	Stick-, skär-, hugg-, skott- eller kross-sår	—	2	11	2	2	2	4	2	2	3	30	10	40		
331	Brännskada	—	—	1	2	—	—	—	1	—	—	4	1	5		
333	Främmande kropp	—	—	1	—	—	—	2	1	2	—	6	1	7		
	Commotio cerebri	1	—	—	—	1	1	—	2	—	—	5	1	6		
	Morbus nullus	—	—	3	—	3	1	3	2	1	—	13	2	15		
	Simulatio	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1		
	Observationspatienter	—	—	2	—	1	—	4	—	—	—	7	—	7		

Tabell nr 7 a. Uppgift från flottans sjukhus i Karlskrona för år 1923
 $\frac{1}{10} - \frac{30}{9}$ 1924 angående operativt behandlade sjukdomsfall och utförda
 operationer å *Intagna* patienter.

Sjukdom	An- tal fall	Operation	Patienten utskriven			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
II.						
Laceratio bulbi c. prolaps iris.....	1	Irisavklippn. + conjunctival plastik	1	—	—	
Corp. alien. oculi	1	Extractio	1	—	—	
Cataracta traum. oculi.....	1	Disscisio	1	—	—	
Ulcus cornæ.....	1	Elektrokaustik	1	—	—	
Hypopyonkeratit	1	„	1	—	—	
III.						
Cysta auriculi.....	1	Exstirpation	1	—	—	
Otit. ext. circumscript.	1	Incision	1	—	—	
Otit. med. ac. c. mastoidit.	3	Uppmejsling	3	—	—	
„ „ „ „ „		„ + friläggning				
+ abscess. perisinuos.....	1	av sinus	1	—	—	
Mastoidit. op.....	4	Sekundärsutur	4	—	—	
Otit. med. chron.	2	Radikalop.	2	—	—	
„ „ „ c. cholest.	1	„	1	—	—	
„ „ „ c. polyp.	5	Evulsio polyp.	5	—	—	
Nervös hörselnedsättning...	1	Lumbalpunktion	1	—	—	
IV.						
Deviatio septi nasi	1	Resect. submucos. septi ...	1	—	—	
Rhinit. hyperplast.	1	Conchotomia inf.	1	—	—	
Sinusit. maxill. ac.	2	Punktion + spolning.....	2	—	—	
Polyp. nasi	1	Evulsio.....	1	—	—	
V.						
Periostit. alveol.	6	Evidement	6	—	—	
Peritonsillitis	16	„	16	—	—	
Hypertrophia tonsill.	1	Tonsillotomi	1	—	—	
Tonsillit. chron.	10	Tonsillectomi	10	—	—	
Veg. aden. pharyng.	5	Abrasio	5	—	—	
Papillom. uvulæ	1	Exstirpation	1	—	—	
VI.						
Torticollis spast.	1	Myotomi	1	—	—	
Lymfoma tbc colli	4	Exstirpation	4	—	—	
„ „ „	5	Evidement	5	—	—	
VII.						
Struma.....	1	Exstirp. av höger lob. + resektion av vänster lob.	1	—	—	

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivnen			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
VIII.						
Pleurit. exsudat.....	1	Thoracocentes	1	--	--	Kvarligger.
Empyema pleuræ	1	Resectio costæ + thoracotomi	--	--	--	
IX.						
Adenoma mammae	1	Exstirpation	1	--	--	
Mastit. supp.	1	Incision	1	--	--	
» chron.	1	Exstirpation	1	--	--	
Lymfom. axillæ	1	»	1	--	--	
XI.						
Choletitiasis + cholecystit. gangr.	1	Cholecystectomi + drän....	1	--	--	
Choletitiasis + cholecystit. gangr. + peritonit. supp.	1	»	--	--	1	
XIV.						
Ulcus ventriculi c. stenosis	1	Gastr. enterost. r. p.	1	--	--	Död i embolia cerebri.
»	1	Gastroraphi + g. e. r. p.	1	--	--	
» duodeni	1	Gastr. enterost. r. p.	--	--	1	
»	1	Duodenoraphi + g. e. r. p.	1	--	--	
Cancer ventriculi	1	Resectio ventriculi (Billroth II)	1	--	--	
»	1	Laparotomi expl.	--	--	1	
XV.						
Peritonit. adhæsiv.	1	Lap. + lösn. av adherenser	--	1	--	
XVI.						
Appendicit. ac.	31	Appendectomi	31	--	--	Död i pneumoni.
»	4	» + drän.	3	--	1	
» chron.	5	Appendectomi	5	--	--	
Frisk appendix	1	»	1	--	--	
XVII.						
Hernia ing. mob.	32	Bassinis op.....	32	--	--	
»	1	»	1	--	--	
» ventralis.....	1	Rad. op.	1	--	--	
XVIII.						
Fistula ani	2	Klyvning av fistel.....	2	--	--	
Hæmorrhoides	6	Dil. forcée + excision	6	--	--	
Abscess ad anum	6	Evidement	6	--	--	
XX.						
Hæmatoma perirenalis	1	Evidement	1	--	--	
XXI.						
Papilloma vesic. urin	1	Sectio alta + exstirp.	1	--	--	

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskriven			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
XXIII.						
Phimosi	2	Circumcisio	2	—	—	
Paraphimosi	2	Reposition	2	—	—	
Hypospadiä	1	Plastisk op.	1	—	—	
Condylom. acum.	1	Termokaustik	1	—	—	
XXIV.						
Epididymit. tbc	1	Ablatio testis	1	—	—	
» ac. supp.	1	Incision	1	—	—	
Hydrocele testis	3	Op. enl. Winkelmann	3	—	—	
» »	1	» » v. Bergmann	1	—	—	
» »	1	Punktion	1	—	—	
Varicocele	7	Op. enl. G. Nilson	7	—	—	
XXVII.						
»Dubbelläpp»	1	Plastisk op.	1	—	—	
Osteomyelit. ac. tibiæ	2	Uppmejsling	2	—	—	
» » »	1	Incision	1	—	—	
Osteit. chr. mandibulæ	1	Inc. + utskrapn.	1	—	—	
» » claviculæ	1	» »	1	—	—	
» » tibiæ	2	Sequestrotomi	2	—	—	
» » dig. man.	1	»	1	—	—	
» » tibiæ	1	Revision	1	—	—	
Synovit. gen.	11	Punktion o. spolning	11	—	—	
Corp. alien. art. carpo-me-						
tacarp.	1	Artrotomi + extraktion	1	—	—	
Myosit. ossificans brach.	1	Exstirp. av bentumör	1	—	—	
Hygroma præpatell	2	Excision	2	—	—	
Bursa pedis	2	»	2	—	—	
Unguis incarnat.	16	Königs op.	16	—	—	
Phlegmone dig. man. +						
sepsis	1	Exarticulatio dig. man.	1	—	—	
Tbc. pedis	2	Incision + utskrapning	2	—	—	
» »	1	Amput. antierur.	1	—	—	
Varices extr. inf.	15	Lig. v. saph. + excision	15	—	—	
» »	18	Excision	18	—	—	
Fract. claviculæ	1	Osteosyntes	1	—	—	
» antibrach.	1	»	1	—	—	
» oss. navicul. man.	1	Exstirp. av benfragment	1	—	—	
» oss. metacarp.	1	» »	1	—	—	
» antierur.	1	Osteosyntes	1	—	—	
» tibiæ	1	»	1	—	—	
» comminut. ped.	1	Exstirp. av benfragment	1	—	—	
Luxatio claviculæ (part.						
acrom.)	1	Bronsaluminiumsatur	1	—	—	
Luxatio menisc. gen.	3	Artrotomi + exstirp. av me-				
		niscen	3	—	—	
Abscis. tendin.	3	Sensatur	3	—	—	
Hæmatros. gen.	3	Punktion + spolning	3	—	—	

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskriven			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
XXVIII.						
Abscess, phlegmone	16	Incision	16	—	—	
Furunkel, karbunkel.....	5	»	5	—	—	
Lymfadenit. supp.....	2	»	2	—	—	
Corp. alien.....	3	Extractio	3	—	—	
Fibroma, atheroma	13	Exstirp.	13	—	—	
Ganglion	1	»	1	—	—	
Vulnus	10	Satur.....	10	—	—	

Tabell n:r 7 b. Uppgift från flottans sjukhus i Karlskrona, för år 1923 $\frac{1}{10}$ — $\frac{30}{9}$ 1924 angående operativt behandlade sjukdomsfall och utförda operationer å *polikliniskt* behandlade patienter.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Anmärkningar
Abscess, phlegmone	17	Incision.	
Corp. alien. cornæ	70	Extractio.	
Atheroma, fibroma	9	Exstirpation.	

Tabell nr 8. Sjukligheten å flottans övningsexpeditioner 1923 $\frac{1}{10}$ — $\frac{30}{9}$ 1924.

	F a r t y g e n s n a m n																							
	Gustaf V	Drottning Victoria	Sverige	Oscar II	Wasa	Fylgia (ångress)	Fylgia	I. jagardivisionen och Freja	Skjutskolan 1924, utom Gustaf V, I. jagardivisionen och Freja	I. torpedbåts- flottillen	I. jagardivisionen	Svea och I. u-båts- divisionen	Blenda och IV. u-båtsdivisionen	Skagut med under- vattensbåtarna Säten och Håjen	Glas Fleming och I. mineringdivi-sionen	Rota och I. mine- ringsdivi-sionen	Rota med Spica och flygbåtar	Sjökrigsskolordel- ningen	Flygskolan	Freja	Svensksund	Skeppsgeserdel- ningen	av Chapman	Summa
Besättningsstyrka	458	446	198	339	298	401	396	1 377	264	318	317	94	97	272	141	72	212	163	214	47	288	268	6 680	
Antal sjukskrivna	76	130	3	161	130	62	53	117	44	112	43	11	15	69	91	7	16	52	46	7	38	48	1 331	
Antal avpolleterade till sjukhus	23	45	1	93	88	11	23	47	33	81	18	2	10	25	52	4	5	29	11	3	22	3	649	
Expeditionen längd i dagar ...	159	159	13	180	176	155	99	42	114	365	114	232	131	159	197	117	48	103	148	94	125	103	—	
Antal underhålls- dagar för sjuka	240	509	8	252	305	386	394	316	45	116	125	31	19	231	137	12	32	115	267	18	162	184	3 906	
Medeltal sjuka per dag	1.51	3.20	0.62	1.40	1.47	2.50	4.00	7.50	0.40	0.32	1.1	0.16	0.16	1.45	0.70	0.10	0.67	1.12	1.80	0.20	1.30	1.78	—	
Medeltal sjuka per dag med en be- räknad besätt- ningsstyrka av 100 man ...	0.33	0.72	0.31	0.42	0.50	0.62	1.00	0.50	0.16	0.10	0.35	0.17	0.15	0.53	0.50	0.14	0.31	0.70	0.84	0.42	0.46	0.66	—	

Tabell nr 9. De viktigaste sjukdomsgrupperna

Sjukdomar.	Fartygens namn.								
	Gustaf V	Drottning Victoria	Sverige	Oscar II	Wasa	Fylgia (Långress)	Fylgia	I. jagardivisionen Skjutskolan 1824, nåm Gustaf V, I. jagardivisionen och Freja	I. jagardivisionen I. torpedbåts- fottiljen
<i>Infektionssjukdomar och andra parasi- tära sjukdomar:</i>									
Septichæmia. Pyoseptichæmia. Abscessus. Phlegmone	—	2	—	—	1	2	1	3	1
Erysipelas	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Scarlatina	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Morbilli	—	—	—	9	6	1	—	—	1
Diphtheria	—	—	—	—	—	—	—	2	—
Rubeola	1	—	—	4	1	—	—	—	—
Parotitis epidemica	—	—	—	1	19	—	—	—	—
Influenza epidemica	2	3	—	38	18	13	5	10	14
Varicellæ	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Typhus abdominalis	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Tuberculosis	1	3	—	4	3	—	—	6	3
Syphilis acquisita	—	—	—	1	—	1	1	2	—
Ulcus molle	—	2	—	—	1	5	—	1	—
Gonorrhœa	8	10	—	5	3	7	10	9	3
Malaria	—	—	—	—	—	2	—	—	—
Febris, Febricula	—	1	—	—	1	1	—	—	1
<i>Blodbildande organens sjukdomar</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Ämnesomsättningens sjukdomar</i>	2	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Nervsystemets sjukdomar</i>	2	12	—	4	4	—	1	4	2
<i>Sinnessjukdomar</i>	—	2	—	—	—	—	—	—	—
<i>Cirkulationsorganens sjukdomar</i>	2	3	—	4	5	—	2	6	2
<i>Andningsorganens sjukdomar</i>	9	21	—	24	6	4	7	9	2
<i>Matsmältningsorganens sjukdomar</i>	25	39	—	36	32	17	11	34	12
<i>Njurarnas, urinvägarnas och könsorga- nens sjukdomar</i>	2	4	—	3	2	—	1	5	—
<i>Muskelnas, ledgångarnas samt ben- systemets sjukdomar</i>	7	8	—	7	2	1	7	6	5
<i>Hud- och bindvävssjukdomar</i>	3	6	—	4	5	3	4	9	4
<i>Öronsjukdomar</i>	1	1	—	6	2	1	1	—	3
<i>Ögonsjukdomar</i>	1	1	—	3	2	—	1	2	—
<i>Skulster</i>	—	—	—	—	1	—	—	—	—
<i>Genom våld och olyckshändelse uppkomna skador</i>	10	10	3	7	15	4	1	7	4
<i>Observationsfall</i>	—	2	—	—	1	—	—	2	—
Summa	76	130	3	161	130	62	53	117	44

¹⁾ Därav 4 döda (2 submercio et congelatio, 1 fract. bas. cran., 1 fract. antibrac. bil. et tib.

under flottans övningsexpeditioner 1923 $\frac{1}{10}$ — $\frac{30}{9}$ 1924.

Fartygens namn.											Summa
Svensk och I. n-båts-divisionen	Blenda och IV. n-båtsdivisionen	Skagul och under- vattenbåterna Sålen och Hagen	Ulas Fleming och I. mineringsdivi- sionen	Rota och I. mine- ringsdivisionen	Rota med Spica och flygbåtar	Sjökrigsskole- avdelningen	Flygstolan	Freja	Svenskand	Skeppsseavdel- ningen	
—	1	—	—	—	—	—	2	—	—	6	24
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	—	3	—	1	—	—	2	—	—	—	21
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	7	6
—	—	5	3	11	—	—	9	—	3	—	41
—	—	—	—	17	—	—	—	—	—	2	140
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
2	—	1	—	1	—	—	—	2	—	3	1
1	—	—	—	1	1	—	—	1	—	1	30
2	—	—	2	7	1	2	3	4	—	2	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11
—	—	1	—	—	—	—	3	1	—	1	87
—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
4	1	—	—	1	1	—	1	2	1	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	47
4	—	—	1	2	—	—	1	1	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	33
4	—	—	11	7	—	4	3	7	2	27	158
21	3	—	26	20	3	6	14	15	—	7	368
1	1	—	1	1	—	—	1	—	—	—	25
1	1	2	5	5	—	1	3	2	1	—	68
1	1	3	3	7	—	2	2	5	—	—	73
1	—	—	4	2	—	—	2	1	—	—	29
1	—	—	4	1	—	—	2	—	—	—	18
—	1	—	—	2	1	—	—	—	—	—	6
3	1	—	9	5	—	1	3	5	—	3	102
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	9
43	11	15	69	91	7	16	52	46	7	48	1 331

dx + contusio abdominis).

Tabell n:r 10. Sjukligheten inom kustartilleriets stam 1923 $\frac{1}{10}$ — $\frac{30}{9}$ 1924.

Regementen	Kvarliggande från 30/9 1923	Insjuknade									Antal sjukdagar	Summa sjuka	Avförda				Kvarliggande till 1/10 1924	Personalsstyrka	Medeltal av personalstyrka per dag ¹⁾	Sjukprocent
		Ålder				Årstid							Friska och förbättrade	Avsked för invaliditet	Avpollletterade till civilt sjukhus	Döda				
		Under 21 år	21—30 år	31—40 år	Över 40 år	Okt.—Dec.	Jan.—Mars	April—Juni	Juli—Sept.											
Karlskrona kustartilleriregemente.....	12	121	111	35	17	71	113	62	38	3 423	296	286	—	8	2	544	352	84		
Vaxholms kustartilleriregemente.....	8	324	245	39	26	109	222	152	151	4 152	642	628	—	2	12	723	711	90		
Älvsborgs kustartillerikår ...	3	40	59	15	20	35	48	25	26	1 430	137	131	2	2	—	177	143	96		
Summa	23	485	415	89	63	215	383	239	215	9 005	1 075	1 045	2	2	10 16	1 444	1 206	90		

Tabell n:r 11. Sjukligheten bland värnpliktiga vid kustartilleriet 1923 $\frac{1}{10}$ — $\frac{30}{9}$ 1924.

Regementen	Kvarliggande från 30/9 1923	Insjuknade							Antal sjukdagar	Summa sjuka	Avförda				Kvarliggande till 1/10 1924	Personalsstyrka	Antal mötesdagar	Medeltal av personalstyrka per dag ¹⁾	Sjukprocent
		Ålder	Årstid								Friska och förbättrade	Avsked för invaliditet	Avpollaterade till civilt sjukhus	Döda					
			Under 21 år	21 år och där- över	Okt.—Dec.	Jan.—Mars	April—Juni	Juli—Sept.											
Karlskrona kustartilleriregemente	2	152	133	26	45	119	95	2 284	287	257	24	—	1	5	761	35—220	295	251	
Vaxholms kustartilleriregemente	10	431	804	117	241	442	435	10 421	1 245	1 216	16	—	1	12	1 820	35—220	577	215	
Älvsborgs kustartillerikår.....	1	86	55	13	23	59	46	1 354	142	133	3	5	—	1	314	35—220	126	113	
Summa	13	669	992	156	309	620	576	14 059	1 674	1 606	43	5	2	18	2 895	85—220	998	186	

¹⁾ Uppgiften grundad på det ur de dagliga styrkebeskeden erhållna antalet underhållsdagar.

**Tabell n:r 12. De viktigaste sjukdomsgrupperna bland kustartilleriets
stam och beväring 1923 ¹/₁₀—³⁰/₉ 1924.**

Sjukdomar	Karlskrona kustartilleri- regemente			Vaxholms kustartilleri- regemente			Älvsborgs kustartilleri- kår			Summa summa- rum
	Stam	Vpl.	S:a	Stam	Vpl.	S:a	Stam	Vpl.	S:a	
<i>Infektionssjukdomar och andra para- sitära sjukdomar:</i>										
Septichæmia. Pyoseptichæmia.	—	3	3	38	106	144	—	—	—	147
Abscessus. Phlegmone	7	3	10	13	22	35	—	—	—	45
Scarlatina	4	7	11	3	12	15	—	1	1	27
Morbilli	2	4	6	5	35	40	7	10	17	63
Rubeola	4	11	15	21	55	76	—	—	—	91
Parotitis epidemica	12	15	27	51	37	88	—	—	—	115
Influenza epidemica	—	—	—	1	3	4	—	—	—	4
Varicellæ	²) 7	¹) 15	22	—	²) 6	6	¹) 3	¹) 2	5	33
Tuberculosis	—	—	—	¹) 2	2	2	¹) 1	—	1	3
Syphilis acquisita	—	—	—	2	1	3	—	—	—	3
Ulcus molle	¹) 1	—	1	¹) 3	³) 12	15	—	¹) 4	4	20
Gonorrhœa	—	—	—	32	110	142	1	12	13	155
Febris. Febricula	—	—	—	—	1	1	—	—	—	1
Andra parasitära sjukdomar	—	1	1	1	2	3	—	—	—	4
Blodbildande organens sjukdomar	7	6	13	4	24	28	4	4	8	49
Nervsystemets sjukdomar	1	1	2	1	—	1	—	—	—	3
Sinnessjukdomar	4	12	16	4	41	45	9	8	17	78
Cirkulationsorganens sjukdomar	70	59	129	137	302	439	20	18	38	606
Andningsorganens sjukdomar	⁴) 83	⁵) 93	176	148	266	⁷) 414	48	48	⁶) 96	686
Matsmältningsorganens sjukdomar	3	2	5	10	15	25	—	1	1	31
Njurarnas, urinvägarnas och könsorga- nens sjukdomar	⁸) 13	⁹) 20	33	35	113	¹⁰) 148	10	9	19	200
Muskelnas, ledgångarnas samt ben- systemets sjukdomar	7	13	20	18	25	43	13	5	18	81
Hud- och bindvävssjukdomar	9	13	22	11	21	32	5	1	6	60
Öronsjukdomar	2	6	8	9	—	9	4	2	6	23
Ögonsjukdomar	1	1	2	1	6	7	1	—	1	10
Skulster	24	22	46	77	134	211	17	21	38	295
Genom våld och olyckshändelser upp- komna skador	2	—	2	—	1	1	—	—	—	3
Morbus nullus	—	2	2	—	—	—	—	—	—	2
Simulation	8	25	33	13	24	37	—	—	—	70
Observationsfall										
Summa	271	334	605	638	1376	2 014	143	146	289	2 908

¹) Samtliga nyanmälda. — ²) D:o 3. — ³) D:o 4. — ⁴) Därav halsfluss 49. — ⁵) D:o 61. ⁶) D:o 74. ⁷) D:o 272. ⁸) Därav akut ledgångsrheumatism 6. — ⁹) D:o 10. — ¹⁰) D:o 66.

**Tabell n:r 13. Döda och dödsorsaker vid kustartilleriet
1923 $\frac{1}{10}$ — $\frac{30}{9}$ 1924.**

Personal	Akuta infektions- sjukdomar	Kroniska infek- tionssjukdomar (tuberkulos)	Nervsystemets sjukdomar	Cirkulationsorga- nens sjukdomar	Andningsorga- nens sjukdomar	Strulster (cancer)	Suicidium	Summa
Kustartilleriets stam.....	1	4	1	1	1	1	1	10
» värnpliktiga	—	—	—	—	2	—	—	2
Summa	1	4	1	1	3	1	1	12

**Tabell n:r 14 a. Avskedade tillhörande stammen på grund av sjukdom
och yttre skador vid kustartilleriet 1923 $\frac{1}{10}$ — $\frac{30}{9}$ 1924.**

Sjukdomar	Älvsborgs kustart.- kår	Summa
Kroniska infektionssjukdomar (tuberkulos).....	1	1
Nervsystemets sjukdomar	1	1
Summa	2	2

**Tabell n:r 14 b. Till krigstjänst oförmögna värnpliktiga på grund av
sjukdom och yttre skador vid kustartilleriet 1923 $\frac{1}{10}$ — $\frac{30}{9}$ 1924.**

Sjukdomar	Karlskrona kustart.- regemente	Vaxholms kustart.- regemente	Älvsborgs kustart.- kår	Summa
Kroniska infektionssjukdomar (tuberkulos).....	14	3	2	19
Nervsystemets sjukdomar.....	1	1	—	2
Sinnessjukdomar	2	—	—	2
Cirkulationsorganens sjukdomar.....	2	3	—	5
Andningsorganens sjukdomar	2	1	—	3
Matsmältningsorganens sjukdomar	1	—	—	1
Musklernas, ledgångarnas samt bensystemets sjukdomar	—	7	1	8
Hudsjukdomar	—	1	—	1
Öronsjukdomar	2	—	—	2
Summa	24	16	3	43

Tabell n:r 15. Revaccinationen år 1923.

	Antal revaccine- rade	Resultat i %		
		Gott	Osäkert	Intet
Karlskrona station	1 335	91·8	—	8·1
Stockholms »	600	92·8	0·84	6·3
Kustflottan	405	65·9	—	34·7
Karlskrona kustartilleriregemente	604	92·7	—	7·3
Vaxholms »	1 116	99·5	—	0·5
Alvsborgs kustartillerikår	197	98·5	—	1·5
Summa	4 257	90·2	0·1	9·7

Tabell n:r 16. Tandvården 1923 ¹/₁₀—³⁰/₉ 1924.

	Tandfyll- ningar	Rottfyll- ningar	Extrak- tioner	Övrig behand- ling	Summa behand- lingar
Karlskrona station	1 805	537	801	2 246	5 389
Stockholms »	350	80	573	130	1 133
Vaxholms kustartilleriregemente	122	28	187	55	392
Karlskrona »	122	36	91	352	601
Alvsborgs kustartillerikår	26	—	105	1	132
Summa	2 425	681	1 757	2 784	7 647

Tabell nr 17. Allmän sammanställning av sjukligheten och sjukdomarna vid marinen.

Sjuka personer	Kvarligg. från 30/9 1923		Insjuknade								Summa sjuka	Avförda					Kvarligg. till 1/10 1924		Personalsyrka	Sjukprocent
			Ålder				Årstid					Friska och för- bättrade	Avpolletterade till sjukhus	Avskedade eller till krigstjänst oförmögna	Döda	Summa avförda				
	i kasern, kvarter	& sjukhus	Under 21 år	21—30 år	31—40 år	Över 40 år	Okt.—Dec.	Jan.—Mars	April—Juni	Juli—Sept.							i kasern, kvarter	& sjukhus		
Officerare och vederlikar..	1	—	—	41	31	21	18	26	24	25	94	70	19	—	3	92	2	—	800	16
Underofficerare och d:o ...	10	4	17	140	310	300	185	300	162	120	781	652	99	—	4	753	19	7	1 896	41
Flottans manskap:																				
Stammen:																				
Däcksavdelningen	4	6	611	489	7	1	200	425	251	232	1 118	557	520	19	5	1 101	4	13	1 447	77
Ekonomi- och hant- verksavdelningen ...	2	1	72	167	15	6	57	81	53	69	263	125	132	1	1	259	3	1	439	60
Maskinavdelningen ...	1	6	211	472	17	4	139	264	145	156	711	352	337	8	2	699	8	4	968	73
Skeppsgossekåreerna ...	—	—	594	—	—	—	174	274	67	79	594	490	103	—	1	594	—	—	552	108
Värnpliktiga	3	10	801	857	9	—	230	791	325	321	1 680	795	785	89	6	1 675	2	3	2 442	69
Kustartilleriets manskap:																				
Stammen	3	17	486	374	1	2	175	322	192	174	883	766	91	2	10	869	6	8	944	94
Värnpliktiga	—	13	669	992	—	—	156	309	620	576	1 674	1 483	128	43	2	1 656	6	12	1 652	101
Daglönare:																				
Flottan	61	5	164	693	793	1 017	692	904	550	521	2 733	2 355	276	—	26	2 657	71	5	2 795	99
Kustartilleriet	—	—	—	—	3	2	1	3	1	—	5	5	—	—	—	5	—	—	48	10
Summa	85	62	3 625	4 225	1 186	1 353	2 027	3 699	2 390	2 293	10 536	7 650	2 490	162	60	10 362	121	53	13 783	76

Nr	Sjukdomar	Officerare och vederlikar	Underofficerare och vederlikar	Manskap a v										Summa sjuka	Dejionäre	Summa summaturum
				Flottan					Kustartilleriet							
				Stam			Varuppliktiga	Stam	Varuppliktiga							
				Skippagoss-kåren	Maskinavdeln.	Ekonomi- och Hantverkarsvdeln.				Däckarsvdeln.						
IV. Infektionssjukdomar och andra parasitära sjukdomar.																
21	Varfeber och variga inflammationer	1	10	13	6	9	6	17	34	109	205	51	256			
22	Ros	1	—	—	1	—	1	—	—	—	3	1	4			
23	Scharlakansfeber	—	—	2	1	1	10	7	20	26	67	1	68			
24	Difteri	—	—	2	1	1	—	3	—	—	7	—	7			
25	Mässling	—	1	18	3	9	28	47	7	20	133	4	137			
26	Röda hund	—	—	9	—	3	14	30	14	49	119	—	119			
27	Påssjuka	—	1	17	2	6	12	68	25	66	197	3	200			
29	Influensa	7	113	124	20	91	107	247	57	52	818	326	1 144			
31	Vattenkoppor	—	1	—	—	—	2	2	1	3	9	—	9			
33	Abdominaltyfus (nervfeber)	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	1			
39	Akut s. k. barnförslamning	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	1			
40	Epidemisk hjärnfeber	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	1			
42	Tuberkulos:															
	a. Lung- och struhtuberkulos.															
	Lungsot	1	13	48	12	19	9	8	5	17	132	69	201			
	b. Hjärn- och hjärnhinnetuberkulos.	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	1			
	c. Ben- och ledgångstuberkulos	—	2	1	1	3	1	1	—	2	11	—	11			
	d. Lymfkörteltuberkulos	—	—	3	—	2	—	3	1	1	10	1	11			
	e. Njurtuberkulos	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	1			
	f. Tuberkulos i könsorganen och urinblåsan	—	—	—	—	1	—	2	—	1	4	—	4			
	g. Hudtuberkulos	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1			
	h. Annan tuberkulos	—	—	1	—	—	—	—	—	1	2	—	2			
44	Syfilis:															
	b. Förvärvad syfilis	—	1	1	5	4	—	9	1	2	23	3	26			
45	Enkelt veneriskt sår	—	1	1	—	8	—	4	3	1	18	—	18			
46	Dröppel och dess följsjukdomar	—	11	48	23	23	1	40	4	16	166	1	167			
51	Frossa	1	1	—	—	1	—	1	—	—	4	—	4			
55	Bandmasksjukdom	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1			
57	Andra hithörande sjukdomar															
	a. Feber av obestämd art	1	17	48	4	31	13	51	29	122	316	60	376			
	b. Andra parasitära sjukdomar	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1			
V. Blodbildande organens samt blodets sjukdomar.																
58	Blodbrist	—	4	—	1	—	1	—	—	2	8	14	22			
60	Leukemi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1			
62	Bleksot	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2			
66	Andra sjukdomar i blodet och de blodbildande organen	—	1	1	—	1	—	1	1	1	6	4	10			
VI. Ännesomsättningsjukdomar.																
67	Gikt	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2	3	5			
68	Sockersjuka	—	3	—	1	—	—	1	—	—	5	11	16			
70	Andra ännesomsättningsjukdomar.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1			
VII. Kroniska förgifningsjukdomar.																
71	Alkoholsjukdom	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	5	6			

Nr	Sjukdomar	Officerare och vederlikar	Manskap av										Summa-sjuka	Daglönare	Summa summorum
			Underofficerare och vederlikar	Flottan					Kustartilleriet						
				Stam					Värnpliktiga	Stam	Värnpliktiga				
				Däckavdeln.	Hantverksavdeln.	Maskinavdeln.	Räonn.- och Maskinavdeln.	Skeppsgöskärerna							
	VIII. Nervsystemets sjukdomar.														
80	Hjärnhinneinflammation	—	1	1	—	—	—	1	—	—	3	—	—	3	
82	Hjärnblödning. Hjärnuppmjukning	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	2	
84	Ensidig förlämning	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	1	
88	Ryggmärgsinflammation	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	—	2	
94	Nervinflammation. (Neuritis. Neuralgia)	4	25	12	2	9	—	18	2	16	88	88	—	176	
98	Fallandesot	—	—	1	1	1	—	3	—	—	6	8	—	14	
99	Hysteri	—	—	1	—	2	—	—	1	8	13	—	—	13	
100	Neurasteni	—	9	8	5	12	1	19	4	7	65	37	—	102	
101	Andra sjukdomar i nervsystemet ...	—	7	8	—	8	1	11	—	3	38	38	—	76	
	IX. Sinnessjukdomar.														
	Dementia paralytica	1	—	2	1	1	—	1	—	—	6	3	—	9	
	» senilis	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	
	Psykoneurosis	—	1	1	2	—	—	—	2	—	6	1	—	7	
	X. Cirkulationsorganens sjukdomar.														
111	Hjärtäcksinflammation.	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	
112	Akut hjärtinflammation:														
	a. Endocarditis acuta	—	—	2	1	—	1	2	1	—	7	—	—	7	
	b. Myocarditis acuta	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	
113	Kroniska hjärtsjukdomar:														
	a. Organiskt hjärtfel	1	—	5	—	1	—	28	—	30	65	16	—	81	
	b. Myocard. chron. Cardiosclerosis. Cor adip.	—	4	—	1	—	—	2	—	—	7	18	—	25	
114	Nervösa hjärtsjukdomar	—	—	—	2	2	1	5	—	6	16	3	—	19	
115	Kronisk degeneration och inflammation av pulsåderna	—	3	—	—	—	—	—	—	—	3	21	—	24	
116	Blodåderinflammation. (Phlebitis)...	—	2	1	—	—	—	—	—	—	3	3	—	6	
118	Blodåderbräck. (Varix)	1	5	11	—	6	—	29	5	19	76	19	—	95	
119	Blodpropp	1	1	—	—	1	—	—	—	1	4	4	—	8	
120	Andra sjukdomar i cirkulationsorganen	1	2	1	—	1	—	1	4	6	16	—	—	16	
	XI. Andningsorganens sjukdomar.														
121	Inflammation i nässlemhinnan	1	5	3	—	1	—	—	—	3	13	22	—	35	
123	Inflammation i näsans bihålor (spec. efter lokalisationen)	2	6	8	2	7	—	11	—	12	48	29	—	77	
125	Inflammation i struphuvudet	—	7	2	2	2	3	9	7	6	38	15	—	53	
128	Akut inflammation i luftstrupen och i luftrören	14	92	66	18	41	73	95	158	314	871	307	—	1178	
129	Kronisk inflammation i luftstrupen och i luftrören	1	11	2	—	3	—	1	2	9	29	55	—	84	
131	Astma	—	2	—	1	2	—	—	1	3	9	16	—	25	
132	Lungblödning	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	4	—	7	
134	Akut lunginflammation:														
	a. Pneumonia crouposa acuta ...	—	4	3	—	4	1	6	1	6	25	3	—	28	
	b. Bronchopneumonia acuta	—	6	12	2	5	2	18	3	5	53	6	—	59	

Nr	Sjukdomar	Officerare och vederlikar	Underofficerare och vederlikar	Manskap av										Summa sjuka	Dagionare	Summa summanum
				Flottan					Kustartilleriet							
				Stam					Värnpliktiga							
				Däckavdeln.	Hantverks- och Ekonom.-avdeln.	Maskinavdeln.	Skeppsgeskärerna	Värnpliktiga	Stam	Värnpliktiga	Stam	Värnpliktiga	Stam			
138	Lungemfysem	—	—	1	—	1	—	2	1	3	8	4	—	12		
140	Lungsäcksinflammation	—	4	6	5	6	3	8	3	12	47	6	—	53		
142	Andra sjukdomar i andningsorganen	—	2	5	1	—	—	—	2	3	23	3	—	26		
XII. Matsmältningsorganens sjukdomar.																
143	Inflammation i munhålan	2	2	5	2	2	12	4	4	7	40	2	—	42		
144	Akut inflammation i mandlarna och svalget	10	68	202	30	98	141	343	150	275	1317	146	—	1463		
145	Halsböld	1	7	8	2	3	6	14	9	9	59	12	—	71		
146	Förstoring av gommandlarna. Adenoida vegetationer	—	2	7	1	3	2	6	3	4	28	7	—	35		
148	Inflammation i tungan	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2	—	—	2		
153	Akut mag- och tarminflammation:	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
	a. Gastritis acuta	1	15	13	4	8	5	10	13	28	97	34	—	131		
	b. Enterocolitis acuta. Proctitis ac.	11	44	35	5	18	11	26	13	28	191	291	—	482		
154	Kronisk maginflammation	—	4	1	—	4	—	15	1	13	38	14	—	52		
155	Magsår. Duodenalsår	3	21	9	3	16	—	16	2	3	73	27	—	100		
157	Funktionell magsjukdom	—	6	6	2	2	6	5	1	2	30	27	—	57		
158	Kronisk tarminflammation:	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
	a. Entero-colitis chronica	—	2	1	—	1	—	1	—	—	5	11	—	16		
159	Blindtarmsinflammation	3	17	13	8	27	5	12	5	23	115	18	—	133		
160	Tarmhinder. Tarmvred	—	—	—	—	—	1	—	1	—	2	—	—	2		
161	Bräck	—	2	12	3	3	—	24	7	13	64	11	—	75		
162	Andra sjukdomar i matstrupen, magsäcken och tarmarna	—	5	2	4	4	—	6	—	—	21	14	—	35		
167	Gallsten	—	6	—	—	—	—	—	—	—	6	1	—	7		
168	Gulsot	—	3	6	1	2	—	1	2	1	16	3	—	19		
170	Andra sjukdomar i levern, gallblåsan, gallvägarna och bukspottkörteln	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	4		
171	Bukhinneinflammation:	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
	a. Peritonitis acuta	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2		
	Caries dentis	—	—	7	3	3	—	3	—	—	16	—	—	16		
172	Andra sjukdomar i bukbinnan	—	1	—	—	2	—	—	—	1	4	—	—	4		
XIII. Njurarnas och urinvägarnas sjukdomar.																
173	Akut degeneration och inflammation i njurarna	1	1	1	—	2	1	6	2	2	16	4	—	20		
174	Kronisk degeneration och inflammation i njurarna	—	5	4	—	1	—	1	—	—	11	14	—	25		
177	Njursten	1	4	1	—	—	—	1	—	—	7	4	—	11		
180	Inflammation i urinblåsan	—	7	1	—	1	1	2	1	1	14	5	—	19		
183	Urinrörsförträngning	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	2		
184	Andra sjukdomar i njurarna och urinvägarna	—	1	1	1	1	—	1	2	1	8	1	—	9		
XIV. Könsgorganens sjukdomar.																
187	Inflammation i testiklarna och bi-testiklarna	—	—	4	2	2	—	2	4	9	23	1	—	24		

Nr	Sjukdomar	Officerare och vederlikar	Underofficerare och vederlikar	Manskap av										Summa sjuka	Dagionare	Summa summarum
				Flottan					Kustartilleriet							
				Stam			Varuppliktiga	Stam	Varuppliktiga							
				Däckavdeln.	Ekonomi- och Hantverksavdeln.	Maskinavdeln.				Skeppsgosse-kårens						
188	Hopsnörning av förhuden. (Phimosis. Paraphimosis.).....	—	—	1	—	1	—	—	1	1	4	3	7			
189	Andra sjukdomar i könsorganen ...	—	—	4	—	1	1	2	1	4	13	5	18			
XV. Muskelnas, ledgångarnas samt bensystemets sjukdomar.																
202	Muskelinflammation	—	19	5	—	10	2	24	12	39	111	188	299			
203	Inflammation i senskidor.....	—	1	5	2	6	4	2	1	5	26	5	81			
204	Inflammation i slem säckar. (Bursitis. Hygroma)	—	2	3	—	1	2	3	4	4	19	5	24			
205	Inflammation i ledgångar.....	—	7	13	—	4	1	12	8	11	56	21	77			
206	Akut ledgångsreumatism	1	10	28	6	4	7	24	20	61	161	12	173			
207	Kronisk ledgångsreumatism	—	—	4	—	3	—	7	—	6	20	12	32			
209	Ledstyvhet	—	1	1	—	—	—	2	—	—	4	6	10			
211	Ledmus	—	—	1	—	—	—	—	—	4	5	4	9			
212	Falsk ledställning:	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	1			
	a. Scoliosis.....	—	—	—	—	—	—	3	—	—	3	1	4			
	b. Genu valgum	—	1	—	—	2	—	1	4	—	8	8	16			
213	Ben- och benhinneinflammation ...	—	7	5	—	—	4	2	1	—	19	27	46			
216	Andra sjukdomar i muskler, ledgångar samt bensystem	—	4	9	1	3	—	9	—	10	36	57	93			
XVI. Hudens sjukdomar.																
217	Erythema multiforme et nodosum	—	—	2	1	—	1	5	2	2	13	2	15			
218	Urticaria	—	—	5	1	1	1	1	—	3	12	3	15			
221	Zoster	—	2	2	—	3	3	1	2	1	14	4	18			
222	Eczema	1	2	7	3	10	2	7	4	5	41	18	59			
223	Psoriasis	—	1	—	—	—	—	2	3	2	8	1	9			
227	Ulcus varicosum cruris	—	4	—	—	—	—	1	—	—	5	8	13			
229	Acne	—	—	2	1	—	—	1	1	—	5	2	7			
231	Furunculosis. Furunculus.....	1	7	32	4	20	17	30	7	4	122	28	150			
232	Carbunculus.....	—	1	5	—	1	1	7	10	10	35	5	40			
236	Scabies	—	2	17	1	8	2	32	5	12	79	2	81			
240	Andra sjukdomar i huden	—	4	12	2	9	2	19	1	4	53	15	68			
XVII. Öronsjukdomar.																
241	Sjukdomar i yttre hörselgången.....	—	4	1	1	2	—	3	4	—	15	2	17			
243	Inflammation i mellanörat med komplikationer:	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
	a. Katarralinflammation i mellanörat	3	1	3	1	6	6	17	8	3	48	7	55			
	b. Varig inflammation i mellanörat	1	2	9	2	4	6	16	11	30	81	11	92			
	c. Inflammation i värtutskottet	—	—	1	—	1	—	1	—	1	4	—	4			
248	Andra öronsjukdomar	—	2	4	—	1	—	—	—	—	7	5	12			

N:r	Sjukdomar	Officerare och vederlikar	Underofficerare och vederlikar	Manskap av										Summa sjuka	Daglönare	Summa summanum	
				Flottan					Kustar- tilleriet								
				Stam					Varuppliktiga								
				Däckardeln.	Ekonomi- och Hantverksardeln.	Maskinardeln.	Skeppsosse- karena	Varuppliktiga	Stam	Varuppliktiga	Stam	Varuppliktiga	Stam				
XVIII. Ögonsjukdomar.																	
251	Hordeolum	—	2	1	—	1	2	—	1	—	—	7	3	10			
252	Chalazion	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1			
258	Conjunctivitis aestivalis, catarrhalis, phlyctenulosa, trachomatosa	—	2	—	1	3	1	7	9	4	27	15	42				
261	Dacryocystitis catarrhalis	—	—	—	—	—	—	1	1	—	2	1	3				
262	» phlegmonosa. Fistula sacci lacrymalis	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1				
263	Keratitis phlyctenulosa	—	—	—	—	3	2	—	—	—	5	1	6				
264	» ulcerosa	—	—	—	—	1	—	—	1	—	3	2	5				
273	Iritis, iridocyclitis	—	2	6	—	—	—	1	—	—	9	2	11				
276	Cataracta	—	2	—	—	—	—	1	—	—	3	—	3				
296	Myopia	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	2	4				
300	Andra ögonsjukdomar	—	1	1	—	—	—	1	2	1	6	7	13				
XIX. Svulster.																	
316	Carcinoma	1	1	—	2	—	—	—	—	—	4	11	15				
319	Andra svulster	—	3	—	—	—	1	6	—	4	14	10	24				
320	Svulster till sin art ej bestämda eller bestämbara	1	—	1	—	1	—	1	—	3	7	—	7				
XXI. Genom våld och olyckshändelse uppkomna skador samt akuta förgifningar.																	
327	Benbrott:																
	a. Enkelt benbrott	6	21	13	7	11	5	11	7	13	94	35	129				
	b. Komlicerat benbrott	—	1	3	—	1	1	1	—	—	7	5	12				
328	Ledvridning. Ledvrickning	4	20	19	5	9	25	17	26	61	186	54	230				
329	Bristning. Krossning	2	15	25	4	12	14	15	31	44	162	105	267				
330	Stick-, skär-, hugg-, skott- eller kross-sår	—	14	26	3	17	10	22	22	38	152	104	256				
331	Brännskada	—	2	3	5	4	—	5	1	7	27	18	45				
332	Kylskada	—	1	2	—	—	—	3	2	1	9	3	12				
333	Främmande kropp	—	1	—	—	3	—	2	1	3	10	15	25				
	Suicidium	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1				
	Submersio	—	—	1	—	—	—	1	—	—	2	—	2				
334	Andra skador	—	1	4	—	3	5	4	3	9	29	2	31				
335	Akut förgiftning	—	2	—	1	—	5	—	1	1	10	4	14				
	Dykarsjuka	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	1				
	Morbus nullus	—	—	5	—	6	—	7	2	1	21	16	37				
	Simulatio	—	—	1	—	—	—	2	—	2	5	—	5				
	Observationspatienter	—	3	21	5	22	3	74	18	49	199	18	217				

BILAGA

Bil. 1.**Anvisningar****för fartygläkare vid expeditioner till avlägsna farvatten**

enligt uppdrag utarbetade

av

MATS HÆGER

marinläkare av 1:a graden.

Det är vid expeditioner till avlägsna farvatten av största vikt att tillse, att besättningens hälsotillstånd är tillfredsställande. En sådan expedition, särskilt till tropikerna, ställer nämligen såväl i klimatiskt som även i andra hänseenden stora fordringar på hälsotillståndet. Avpolletteringar medföra vidare, ju längre avståndet från hemlandet är, allt större kostnader för statsverket och böra därför såvitt möjligt undvikas. Särskilt utgöra sjukdomar, som kunna tänkas recidivera eller behöva bli föremål för ett plötsligt, större kirurgiskt ingrepp, såsom appendiciter, magsår, kroniska öronlidanden m. m., hinder för medföljande å långresor. Fartygläkaren bör därför använda utrustningstiden till att såvitt möjligt upptäcka dylika för expeditionen mindre lämpliga personer. Därvid bör bland annat utdraget ur sjukjournalen i vederbörande förhållningsböcker tjäna till ledning.

*Kontroll
av besätt-
ningens
hälso-
tillstånd.*

Det medicinförråd, som jämte uppbörden utlämnas från stationen, är avsett endast för expeditioner i inhemska farvatten och måste kompletteras. Detta bör ske i samråd med förste läkaren och om behövt efter förslag från de i detta hänseende erfarna apoteken å resp. stationsorter. (Se i övrigt bil. A.)

*Medika-
mentut-
rustning.
recept
m. m.*

Fartygläkaren skall, särskilt i fråga om medikamenter, som erfordras i större mängd, beakta likvärdiga läkemedels olika priser samt rabatterna enligt medicinaltaxan för olika viktmängder. Av medikamenter, vilka någon gång i originalförpackningar till avsevärt lägre priser kunna påräknas i utländska hamnar, bör endast det närmaste förbrukningsbehovet inköpas. Sådana för tekniskt bruk avsedda preparat, som kunna erhållas i kemikalieaffärer till billigare pris, böra inköpas därstädes.

Fartygläkaren bör personligen med föreståndaren för det apotek, varifrån i hemorten rekvisitionen göres, överlägga angående medicinens lämpligaste förvaringsplats, hållbarhet m. m.

Anlitas engelska, amerikanska eller franska apotek, bör beträffande de två förstnämnda ihågkommas, att de i mycket använda andra viktsmätt än metersystemets ("grains", "ounces", etc.), samt beträffande samtliga, att vederbörande länders farmacopéer i avseende å terminologien väsentligt avvika från Pharmacopoea Suecica. Felexpediering och språksvårigheter i avseende å recept undvikas bäst genom personligt besök av fartygläkaren å vederbörande apotek och genom muntlig rekvisition.

Beträffande franska recept ("formule") bör observeras, att medicinen skrives på franska, ej på latin, och att förkortningar ej användas.

De latinska förkortningarna å recepten användas knappast i Frankrike. Tillåtlige förkortningar äro emellertid gr. (grammes), milligr. (milligrammes), q. s. (quantité suffisante) samt aa eller aa p. e. (ana partes egales).

(Beträffande exempel se bil. A.)

De tyska receptens uppställning och terminologi överensstämmer i stort sett med de svenskas.

Formellt äger svensk läkare i utlandet icke licentia practicandi och sålunda ej heller rättighet att utskriva recept å gifter. Beträffande marinläkare bruka emellertid dessa bestämmelser icke så strängt tillämpas. Skulle i berörda hänseenden svårigheter yppa sig, bör hamnläkaren anlitas vid medicinrekvision.

Sera och vacciner m. m.

Ett förråd av sera och vacciner bör medföras, då åtskilligt av utländsk produktion i detta hänseende är mindre tillförlitligt.

Detta förråds storlek bedömes med ledning av kungörelser angående de smittosamma farsoternas utbredning på jorden, vilka med korta mellanrum utsändas av kommerskollegium och finnas tillgängliga bl. a. i varje tullkammare.

Beträffande tekniken och varaktigheten vid vaccination och serumprofylax av olika slag bör fartygsläkaren före expedition till avlägsna farvatten inhämta de modernaste erfarenheterna på området hos särskilt sakkunnig läkare (i Stockholm lämpligen Statens bakteriologiska laboratorium).

Sera och vacciner, jämte för diagnostiken nödvändiga buljong- och agarrör skola förvaras å kallt ställe ombord. Under förutsättning av betryggande förpackning utgör någon av fartygets källare lämplig förvaringsplats.

Tillfälle till vaccination mot smittkoppor beredes före varje "långresa" genom stationsbefälhavares försorg för dem, som vilja begagna sig därav.

Uppslagslitteratur.

Fartygsläkare skall utom vanliga kliniska handböcker medföra uppslagslitteratur, däribland även angående tropiska sjukdomar, t. ex. Manson-Bahr eller Stitt "Tropical diseases" eller liknande böcker av Scheube och Nocht samt angående navalhygien t. ex. "Handbuch der Gesundheitspflege a. B. v. Kriegsschiffen" av Dirksen, z. Verth o. a., Pryor eller Gatewood, "Naval Hygiene".

Medicinalstyrelsens meddelande n:r 38 "Råd och upplysningar angående vissa smittosamma sjukdomar" skall alltid medföras.

Lämplig litteratur av ifrågavarande slag utlämnas tillsammans med läkaruppbörden.

Sundhetspass.

Före avgången till främmande hamnar åligger det fartygsläkaren att anskaffa sundhetspass (R. M. II § 243:1 f.).

Sundhetspasset är en av vederbörande myndighet å den ort, varifrån ett fartyg avgår, utfärdad attest om hälsotillståndet, dels i allmänhet på platsen, dels ombord i fartyget. Det bör även innehålla uppgift om tonnage och besättningsstyrka, något som bör påpekas för svenska myndigheter. I Stockholm äro dessa magistraten eller sundhetsinspektören, i andra svenska städer magistraten. Ett sådant pass skall företes i varje besökt utländskt hamn och ett nytt där utfärdas. För att äga giltighet bör sundhetspasset företes konsuln för det land, som närmast skall besökas, och förses med dennes stämpel och namnunderskrift. Sådan visering fordras obetingat för portugisiska hamnar av konsul för detta land.

Exempel: Fartyget avgår från Karlskrona. Fartygsläkaren hänvänder sig då till Karlskrona rådstuvurätt, där en av rådmännen utfärdar sundhetspasset, lämpligen på det språk, som talas i närmast besökta land. Är den först besökta hamnen tysk, utfärdas sålunda sundhetspasset på tyska och visas av tyske konsuln i Karlskrona. (Se bil. B.)

Den utfärdande myndigheten i utländska hamnar växlar på olika platser: stads- prefektur, magistrat, sundhetsinspektör, hamnläkare eller tullmyndighet. I detta hänseende inhämtas uppgift av svenske konsuln å platsen. Sundhetspasset skall vara klart till företeende vid hamnläkarens eller hälsovårdspolisens besök ombord, vilket i allmänhet äger rum omedelbart efter fartygets ankring. Detta besök sker i regel, utan att särskild åtgärd behöver vidtagas. Dröjer besöket och föranleder olägenhet, bör svenske konsuln därom underrättas.

*Sundhets-
passets
utfärdan-
de myn-
dighet.*

Först sedan sundhetspasset granskats och godkänts, bör vanlig kommunikation med land äga rum.

I åtskilliga hamnar fordras sundhetspass från samtliga under resan förut besökta hamnar jämte en skriftlig deklaration från fartygläkaren, att sedan avgången från sista hamn inga fall av smittosamma sjukdomar inträffat.

*Förteck-
ning över
besökta
hamnar.*

En uppgift, som ibland också begäres, är förteckning över samtliga under resan besökta hamnar samt tiderna därför. En sådan förteckning bör alltså utskrivas och efter hand kompletteras.

Sundhetspasset skall vara utfärdat högst 24 timmar före fartygets avgång. Då tiden för utfärdande och visering är tämligen begränsad, bör fartygläkaren snarast hos svenske konsuln på platsen göra sig underrättad om den utfärdande myndig- heten, dennas lokal samt om vederbörande konsuls bostad och kontorstider.

*Förnyelse
å sundhets-
passet.*

Hos den utfärdande myndigheten bör fartygläkaren själv infinna sig; viseringen kan verkställas genom språkkunnigt ombud (lämpligen en kadett).

Hos svenske konsuln skall fartygläkaren göra sig underrättad om dels ett lämp- ligt apotek för kompletterande av medicinförrådet, dels sjukhus för akut insjuknade medicinska, kirurgiska och epidemiska fall. I utländsk örlogshamn avpolletteras alla sjukdomsfall till vederbörande marinsjukhus efter framställning av fartygs- chefen till stationsbefälhavaren å platsen.

*Apotek och
sjukhus.*

En för fartygläkaren betryggande anordning i annan hamn är, att konsuln hos överläkare vid välkända och lämpliga sjukhus framställer en formell anhållan om att vid behov få anlita detsamma.

Är fartygläkaren frånvarande från fartyget så lång tid, att ställföreträdare anses behövlig, kan i örlogshamn sådan ej sällan bäst erhållas i någon av å reddan liggande örlogsfartygs läkare; annars genom uppgörelse med någon av svenske konsuln rekommenderad läkare i land att vid behov vara till hands.

*Ställföre-
trädare för
fartygs-
läkaren.*

I malariasmittade länder bör kininprofylax genomföras, lämpligast på så sätt att 2 tabletter chloret. chinic. å 0.25 gr. utdelas backlagsvis till varje man ombord dagen, innan hamnen anlöpes. Tabletterna intagas i vatten — under kontroll av backlagsförmannen — 12 resp. 6 timmar, innan landpermission tillåtes. Förlänges besöket i hamnen, givas efter 5 dygn ånyo 2 tabletter.

*Malaria-
profylax.*

Omedelbart före besök i hamnar, där större sannolikhet för venerisk infektion eller möjlighet för andra smittsjukdomars förvärvande förefinnes, bör fartygläkaren rådgöra med sekonden om lämpligheten av, att denne inför den samlade besättningen erinrar om och varnar för de faror, som hamnbesöket i sådant hänseende kan medföra.

*Erinrin-
gar till be-
sättningen
före per-
mission.*

Utöver nyssnämnda erinran bör fartygläkaren hålla kortfattade föredrag för besättningen över de vanligaste farsoterna och de av värme framkallade sjukdomarna, varvid huvudvikten bör fästas vid profylaxens praktiska genomförande.

Exempel å föredragens disposition finnas i bil. C.

Bil. A.

För 6 månaders expedition med fartyg av pansarkryssaren "Fylgias" storlek torde åtgången av följande mera vanliga medicinalier ställa sig sålunda:

Acetyl-salicylsyra	omkr. 1 000 gr.
Subsalicylas bismuthicus	» 500 »
Sal. Carlsbadense factit.	» 500 »
Ung. profylacticum Neisser-Siebert	» 2 000 »
Ung. lactat. cupric. (eller liknande), ulcus-molle-salva.	omkr. 800—1 000 »
Albargin (små förpackningar i tjockt, svart papper)	» 1 500—2 000 »
Kininbehovet kan uträknas på antalet uppehållsdagar i malariatrakter.	

Exempel å recept.

Rec./	Svenskt recept:	Gm.	Franskt recept:
Chloret.	morphic.	0·01	Chlorhydrate de morphine
Sacchari		0·3	0 gr. 01 centigr.
M. f. pulv. D. tal. dos. N:o VI.			Sucré 0 gr. 30 centigr.
S. 1—2 pulver dagligen vid säng-			Pour un cachet. N:o VI.
gåendet.			1 à 2 cachet au moment de se coucher.

Franskt recept:

Poudre de racine d'ipéca.	0 gr. 25 centigr.
faire infuser dans eau bouillante	150 gr.
passiez, ajoutez.	
Eau de laurie-cérise.	10 gr.
À prendre par cuillerée à soupe.	

*Bil. B.***Avtryck av formulär till Sundhetspass m. m.****1. Gesundheitspass.**

Da der Panzerkreuzer "Fylgia", der Königl. Schwedischen Marine zugehörend, beabsichtigt nach Kiel abzugehen, bescheinige ich in folgedessen, auf Ansuchen, dass seit längerer Zeit zurück, keine ansteckende Krankheit in der Stadt Carlskrona oder in der Umgegend geherrscht hat.

Carlskrona im Rathause den 3. November 1922.

(Namn.)

Ratsherr.

(Sigill.)

N:r 168 Gesehen im Deutschen Konsulat zu Carlskrona, den 3 November 1922.

Exp. M.
Kr. frei.

Der Konsul:
(Namn.)

Amtsärztliche Bescheinigung!

Dem Herrn Kommandanten des Panzerkreuzers Fylgia wird hiermit bescheinigt, dass im Hafengebiet Kiel und im Kreisartzbezirk Kiel keine Ansteckenden Krankheiten in den letzten Wochen vorgekommen sind, die eine Quarantänepflicht bedingen.

Das Schiff unterliegt demnach keinen Quarantänevorschriften.

Kiel d. 10 Nov. 22.

(Stämpel.)

(Namn.)

Kreismedicinalrat.

I, the Undersigned, the ships doctor of H. M. Fylgia, hereby declare that on the voyage from Kiel Germany, to Vigo Spain, no cases of contagious diseases have occurred.

H. M. Fylgia 18.11. 1922.

(Namn.)

naval surgeon.

Visto. Visita sanitaria externa Sao Salvador 17 de Dec. de 1922.

(Namn.)

Inspector.

Visto. Visita sanitaria externa Rio de Janeiro 25 de Dec. de 1922.

(Namn.)

Inspector de Saúde.

2. Espana. Sanidad Exterior.

Patente de Sanidad.

Núm. 112.

El Director de Sanidad del puerto de Vigo.

Certifica: Que con esta fecha se despacha en las condiciones que se expresan el Crucero de guerra Fylgia de nacionalidad Sueca.

Toneladas de registro 5.000.

Matricula.

Nombre del Capitán: Lindsström.

Triplación: 395.

Pasajeros embarcados en este puerto {cámara
tercera}: ninguno.

Idem en tránsito: idem.

Total de personas a bordo: 395.

Cargamento: su equipo.

Destino: Plymouth.

Procedencia: Fayal.

Nombre del Médico: Si llena.

Número de camas en las enfermerías: Si llena.

Botiquin: Reglamentario.

Aparatos de desinfección: Si.

Estado higiénico del barco: Bueno.

Procedencia y condiciones higiénicas del agua: Buenas.

Idem de los viveres: Buenas.

Enfermos a bordo —

Permanencia del buque en el puerto { tiempo Dos días
situacion fondeado en bahia.

Prácticas sanitarias a que ha sido sometido ioc. ninguno.

Morbilidad y mortalidad en este término municipal, por las siguientes enfermedades, durante la última quincena. Población, según el último censo: 53.091 habitantes.

	Casos	Defun- ciones		Casos	Defun- ciones
Fiebre amarilla	—	—	Escarlatina	—	—
Cólera asiática	—	—	Fiebre tifoidea	—	1
Peste	—	—	Tracoma	—	—
Tifus exantemático	—	—	Poliomielitis	—	—
Viruela	—	—	Meningitis cerebro-espinal ..	—	1
Disenteria	—	—	Sarampion	—	1

Ecu Vigo a las 11 horas del día 14. de Abril de 1923.

Observaciones.

El director,
(Namn.)
Stämpel.

Derechos sanitarios satisfechos por el buque. Gratis.

El Secretario
(Namn.)

Visados Consulares.

Seen at this British Consulate of Vigo, this 14th of April 1923.

(Namn.)
H. B. M. Consul.
Stämpel.

3. Patente de Sante.

Nous soussigné, Consul de la République de Portugal a St. Thomas, fait savoir a toutes les Autorités de la République auxquelles la présente Patente de Santé sera présentée que cette Ile est exempte de la peste ou de toute autre maladie contagieuse a l'époque de la sortie pour les Azores

du Croiseur Suedois "Fylgia"

Capitaine Lindsström du port de 4800 tonneaux, ayant a bord 395 hommes d'équipage et passagers, total 395 personnes, et que Monsieur le Docteur Hæger de la Faculté de Stockholm est le Médecin du dit Navire et se trouve a son bord.

En foi de quoi, et pour qu'il ne lui soit mis aucun empechement, Je lui délivre la présente patente par moi signée et scellée du sceau de ce Consulat.

St. Thomas, le 25 Mars 1923.

(Namn.)
Consul.

No. 21.
Stämpel.
Gratis.

4. Bill of Health.

To all to whom these Presents shall come,

I, Gerald. E. Davies British Vice-Consul at Fayal send greeting

Whereas the Swedish Cruiser "Fylgia" Official number, Ship owned by Admiralty of Carlskrona, whose Master is Captain Lindsström and which was last at the Port of St. Thomas W. I. is about to sail from the Port of Horta

on this Seventh day of April in the Year of our Lord One thousand nine hundred and twentythree and from thence for Plymouth and other places beyond the Seas, with 395 Persons on Board including the said Master and Passengers.

Now, Know ye that I, the said Consul, do hereby make it known to all Men, that at time of granting these presents no Plague, Epidemic Cholera, or Yellow Fever, nor any dangerous or contagious disorder in epidemic form exists in the above Port or neighbourhood.

In testimony whereof I have hereunto set my Name and Seal of Office, on the Day and Year aforesaid.

Given in the British Vice Consulate
at Fayal on the 7:th day of April
in the Year of Our Lord 1923.

G. E. Davies.
Konsul.
Stämpel.

Plymouth 17.4 23.

Health Regulations complied with.

W. A. Stone. P. O. H. M. C. D. E.

5.

Der Unterzeichnete, Schiffsarzt des Schwedischen
..... bestätigt hiermit, das während der Fahrt
von zu keine Fälle von
ansteckenden Krankheiten eingetroffen sind.

S. M.

Ober- }
Stabs } arzt d. Königl. Schwedischen Marine.

I, the Undersigned, the Ship's doctor of H. M. S.
..... do hereby declare, that during the voyage from
..... to no cases of contagious diseases
have occurred, and that all persons on board are in good health.

H. M. S.

Surgeon R. S. N.

Je, soussigné, le médecin à bord de S. M.
certifie, que pendant le voyage de à
aucun cas de maladie contagieuse n'a arrivé.

S. M.

Médecin de la Marine Royale Suédoise.

Yo, el que firma, el médico abordo S. M.
certifico, que durante el viaje de a
no ha ocurrido ningun caso de enfermedades contagiosas, y que todas las personas
abordo están con buena salud.

S. M.

Médico de la Marina Real de Suecia.

6.

N:r
(MEN-OF-WAR)

PRACTIQUE DEPOSITION¹
OF THE

Vide Ordinance N:r IX of 1856 promulgated by proclamation N:r I of the 14:th January 1857.

False answers how punishable.

§ 6. Whosoever shall answer falsely any question which, according to sanitary rules and regulations as at present in force, or as from time to time modified by other regulations or orders under the provisions of the preceeding article are made to him by an officer appointed to that service, by concealing or misstating facts, which, if they have been laid forth according to truth, would have given cause for subjecting such individual, or any vessel, merchandise, or other thing, to a quarantine or to other precautionary measure, shall be punished with imprisonment for a period not exceeding one year or with "multa".

All Officers in command of British or Foreign Men-of-War are hereby required to answer, "clearly and legibly", the following questions previous to their being admitted to practise, in compliance with the Sanitary Laws and Regulations of this Port.

By Order of His Excellency the Governor,

(Namn.)
Collector of Customs.

1. Name of Vessel.	
2. Nationality.	
3. Description and number of Guns.	
4. Complement, or number of Crew.	
5. Name of Captain or Commander.	
6. Name of Port, or Anchorage, of original departure, — and when sailed from thence.	
7. What Port, or Ports touched at since, when arrived at, and sailed from thence.	
8. Was the Vessel in free communication with the in- habitants, or with vessels lying there?	
9. Have you had during your Voyage, or Cruise, any communication with Vessels, Persons, or Effects? If so, state the circumstances.	

¹ Frågorna i detta formulär bruka vanligen blott behöva besvaras muntligt.

10. Did any epidemic, or infectious disease prevail at the port of original Departure, or at the Ports touched?	
11. Have you any Passengers on board? If so insert names, &c. in the form supplied by the Boarding Officer.	
12. Deliver Bill, or Bills of Health, and any other document of a similar nature, to the Boarding Officer.	
13. Have you received the list of Articles subject to Custom House duty, or other Port Regulations?	
14. To what place are you bound?	
15. Have you any other Report to make, or information to give?	

The following questions are to be answered by the Ships's Medical Officer who is requested to sign at foot.

16. Are the crew in good health?	
17. Has any infectious disease prevailed during the passage or previously, and does it still exist on board?	
18. Have any deaths occurred? If so, mention when, — from what cause, — and what has become of the effects of the deceased?	

Harbour, Malta.

Date of Arrival

Hour of Arrival

I declare to the truth of the above particulars.

(Namn.)

Captain or Commander.

Declared before me and

(Namn.)

Boarding Officer of the Port Department on duty.

Particular Reports, or Declaration, in answer to Question n:r 15.

(Namn.)

Captain or Commander.

Documents exhibited by the Captain or Commander of the Ship.

Disposition av föredrag.

1) *Pest*. Geografisk utbredning — spridning genom råttor och andra gnagare, flugor — hettans ogynnsamma predisponerande verkan — symptom — dödlighet — *profylax*: karantänsbestämmelser — desinfektion — råttutrotning ombord — "råttfångare" råttskydd genom kabelskärmar — vitmålning av och observation vid landgångar — vaccination och dess skyddsverkan.

2) *Gula febern*. Geografisk utbredning — klimatets och temperaturens stora inflytande — en utpräglad fartygssjukdom — inkubationstid och smittningssätt. *Stegomyias* utseende — symptom — dödlighet — behandling — *profylax*: utrotning av *Stegomyia fasciata* genom uttorkning av stillastående vattensamlingar — vikten av att ha fartyget förankrat långt ute på redde i gula-febertrakter (600—800 meter från land) — avgång till kallare klimat vid fall ombord för att genom myggans utrotning häva smittrisen.

3) *Malaria*. Olika former — dessas geografiska utbredning — *Anopheles'* utseende, sugställning o. s. v. — behandling — *profylax*; framför allt kininprofylaxen.

4) *Värmeslag*. Hit räknas sjukliga tillstånd på grund av hög yttertemperatur, sålunda även "solstyg".

De fall, där kroppstemperaturen är höjd, äro klarast från klinisk synpunkt. Fall finnas också med subnormal temperatur, där antingen endast uttröttning (börjande kollaps) från början gjort sig gällande eller där ett stadium med förhöjd temperatur föregått.

Symptomen beskrivas bäst efter Nocht sid. 35 och följ. samt Stitt sid. 381 och följ.
